

Onsdagen den 15 mars

Kl. 09.00–12.41
16.00–16.14

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 22 februari justerades.

§ 2 Avsägelse

Talmannen meddelade att *Ann-Sofie Alm* (M) avsåg sig uppdraget som suppleant i försvarsutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 3 Anmälan om kompletteringsval

Talmannen meddelade att Moderaternas partigrupp anmält Fredrik Saweståhl som suppleant i försvarsutskottet.

Talmannen förklarade vald till

suppleant i försvarsutskottet
Fredrik Saweståhl (M)

§ 4 Anmälan om granskningsrapport

Talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till socialutskottet:

RiR 2023:4 Lex Maria och lex Sarah – statens arbete mot vårdskador och missförhållanden inom vård och omsorg av äldre

§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2022/23:67, 71, 78 och 87 till justitieutskottet

2022/23:69 till skatteutskottet

2022/23:77 till försvarsutskottet

Prot. 2022/23:75
15 mars

Skrivelser
2022/23:68 till trafikutskottet
2022/23:75 och 103 till konstitutionsutskottet

Redogörelser
2022/23:NR1 till utrikesutskottet
2022/23:RR2 till finansutskottet
2022/23:RR3 till utbildningsutskottet

Motioner
2022/23:2348 och 2349 till utrikesutskottet

§ 6 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Försvarsutskottets betänkande
2022/23:FöU4 Militära frågor

Socialutskottets betänkande
2022/23:SoU22 Äldreomsorg

Inkomstskatt

§ 7 Inkomstskatt

Skatteutskottets betänkande 2022/23:SkU11
Inkomstskatt
föredrogs.

Anf. 1 CRISTER CARLSSON (M):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till skatteutskottets förslag i betänkande SkU11.

Som boende i ett glesbygdslän är jag glad åt att avdraget för arbetsresor med egen bil höjs från 18,50 till 25 kronor milen. Denna förändring beräknas ge bilpendlare en årlig skattelättnad på cirka 4 700 kronor om man åker fyra mil om dagen till och från jobbet, vilket är genomsnittet. Det är säkert mer i mitt hemlän, som alltså är ett glesbygdslän.

På många ställen i mitt hemlän och andra, liknande län finns det ingen kollektivtrafik, eller också går turena så glest att det är omöjligt att arbetspendla för till exempel vårdpersonal som jobbar helg. Bor du i exempelvis Leksand och jobbar eftermiddag eller helg på Falu lasarett kommer du dit men inte hem. Det finns även mindre orter som inte ens har kollektivtrafik. Jag känner väl till den här problematiken eftersom jag tidigare har varit ordförande för kollektivtrafiken i Region Dalarna. Den ställs hela tiden mot prioriteringar i vården.

Det är därför välkommet att avdraget för arbetspendling höjs till 25 kronor milen – äntligen, får man väl säga, för det var länge sedan avdraget ändrades. Drivmedelspriserna har dessutom skjutit i höjden på grund av tidigare politiska beslut och Ukrainakriget. Förslaget beräknas kosta

ungefär 1,6 miljarder kronor och är ett ben i principen att det ska löna sig att arbeta.

Herr talman! Ett annat förslag är ett förstärkt jobbskatteavdrag för äldre. Att jobbskatteavdraget förstärks för personer över 65 år ska fungera som en extra stimulans för att ge äldre möjlighet att stanna kvar på arbetsmarknaden. Detta föreslås dels mot bakgrund av att Sveriges befolkning åldras, det vill säga att den andel av befolkningen som befinner sig i arbetsför ålder minskar, dels mot bakgrund av att vi blir allt äldre – och faktiskt friskare. Vi har möjlighet att arbeta längre innan vi pensionerar oss, och för de flesta är arbete bra för hälsan.

Apropå vårdpersonal skriver Arbetsgivarverket att förslaget har goda förutsättningar att utöka utbudet av arbetskraft. Det torde därmed även göra en del för att lindra kompetensbristen i vården och för att vi fortsatt ska kunna dra nytta av den erfarenhet och kunskap som äldre har förvärvat under många år.

Sverige har i dag världens sjätte högsta skattetryck. Under de gångna åren bedrev den socialdemokratiska regeringen en tydlig skattehöjarpolitik där man i regeringsställning höjde totalt 46 olika skatter så fort man fick chansen. Det är tydligt att svenska folket ville ha en annan riktning än mer skattehöjarpolitik, och i valet gav man den borgerliga regeringen mandat för en ny kurs.

Vi måste fråga oss om vi med världens sjätte högsta skattetryck har världens sjätte bästa sjukvård, skola eller äldreomsorg. Man kan alltså fundera på hur vi fördelar resurserna.

Herr talman! För inkomståret 2023 är skiktgränsen 51 200 kronor i månaden. Det innebär att du betalar statlig inkomstskatt med 20 procent på dina inkomster över 51 200 kronor. Skiktgränsen gäller den beskattningsbara förvärvsinkomsten. För inkomståret 2022 var skiktgränsen 46 200 kronor.

Att skiktgränsen höjs medför mer pengar i plånboken, vilket stimulerar till arbete och utgör ett ben till i principen att det ska löna sig att jobba. Detta är en schablonmässig ökning som bör bestå då den stimulerar till jobb och kanske mer konsumtion, vilket gör att staten får tillbaka pengar i form av moms.

Om vi inte höjer skiktgränsen innebär det i realiteten en skattehöjning, och det vill åtminstone inte vi ha. Cirka 1 miljon människor, många av dem med vanliga yrken, skulle komma över gränsen för statlig inkomstskatt och få betala högre skatt. För att fortsätta på vårdspåret kan vi konstatera att övertid tyvärr förekommer i alltför stor utsträckning inom vården men att en anställd i och med detta får lite mer kvar i plånboken, vilket kanske gör att man tycker att det lönar sig att ta ett övertidsskift och hjälpa till i det ansträngda läge som råder. Att inte höja skiktgränsen skulle knappast göra motivationen för att anstränga sig lite extra – att det ska löna sig att jobba – högre.

Herr talman! Låt oss ta ett exempel: En vidareutbildad sjuksköterska som med OB, grundlön och eventuell övertid kommer över gränsen för statlig inkomstskatt kanske tar ett extrapass för att hjälpa till och stötta sina kollegor – och kanske även för att kunna spara till att köpa något extra eller resa. Hon eller han kommer då att få betala drygt 70 procent i olika skatter och moms för att köpa varan. Det betyder att hon eller han måste jobba fem eller sex timmar gratis på ett åttatimmarspass. Att inte höja

skiktgränsen stimulerar alltså knappast drivkraften att ta det där extrapasset och behöva åka från familjen en fredagskväll. Det är i alla fall min erfarenhet att den inte blir starkare av det.

Vi har ett Tidöavtal och en majoritet som tydligt stipulerar att skatten på inkomster från både arbete och pension ska sänkas. Tillsammans med en övergripande bidragsreform kommer det att bli mer lönsamt att arbeta och mindre lönsamt att gå på bidrag. Jag ser fram emot fler skattesänkningar för alla framöver, men som vår finansminister har sagt otaliga gånger måste vi bekämpa inflationen. Jag såg nu på morgonen att den steg ytterligare i februari. Här har regeringen ett utmanande läge och behöver lägga fram en åtstramande budget.

(Applåder)

Anf. 2 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V) replik:

Herr talman! Jag tackar Crister Carlsson för ett intressant inlägg som jag skulle kunna ställa många frågor om.

Jag nöjer mig dock med att konstatera att den höjning av skiktgränsen som ledamoten nämnde har lett till att vi riksdagsledamöter och andra med motsvarande eller högre inkomster har fått en skattesänkning med 1 400 kronor i månaden. Vi riksdagsledamöter kommer dessutom att få en retroaktiv höjning av våra arvoden, med hänvisning till det ekonomiska läget.

För pensionärer födda 1957 har riksdag och regering i stället höjt skatten. En familj där båda gick i pension förra året får i år nästan 6 000 kronor mindre i disponibel inkomst än vad de räknade med när de gick i pension. Är det inte lite magstarkt av regeringen att sänka sin egen skatt men inte rätta till det misstag som har gjorts gällande pensionärer födda 1957? Det duger liksom inte att sitta vid makten och skylla på tidigare regeringspartier, som flera moderater har gjort.

I regeringens budget för 2023 svarar regeringen dessutom på en framställning från PRO och SPF med att jobbvdraget höjs. Det visar att den nuvarande borgerliga regeringen kände till det orättvisa misstag som gjorts men aktivt valde att inte göra något i budgeten för 2023.

De pensionärer som är födda 1957 bryr sig inte om vem som gjorde fel, utan de bryr sig om vem som rättar till det och vem som vill rätta till det. De bryr sig om vem som ser till att de får den skattesats som de har räknat med.

Min fråga till Crister Carlsson är: Kommer regeringen att återkomma med retroaktiva övergångsregler för pensionärer födda 1957?

Anf. 3 CRISTER CARLSSON (M) replik:

Herr talman! Jag tackar Ilona för frågan.

Man måste ändå backa bandet och se varifrån detta olyckliga beslut kommer. Det är ett olyckligt beslut; jag beklagar det verkligen. Men det är faktiskt den förra regeringen som borde ha informerat om denna förändring i ett tidigare skede, eftersom arbetet startade redan 2020.

Tyvärr går det inte att i efterhand ändra i skattetabellen för inkomstskatten, för den låses i december. Om detta skulle ha justerats skulle det ha gjorts i höstbudgeten, men vad jag förstår var det inget parti i riksdagen som gjorde det.

Anf. 4 TALMANNEN:

Vi använder både för- och efternamn när vi talar om varandra i kam-maren.

Anf. 5 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V) replik:

Herr talman! Jag är ganska van vid att människor bara säger mitt för-namn i stället för att behöva krångla med mitt långa efternamn, som dock är ganska lätt att uttala.

Det är precis som jag säger, apropå det som ledamoten Crister Carlsson gör nu: Det duger inte att skylla på andra. Det var inte bara Socialdemo-kraterna som införde dessa regler – även Moderaterna var med om att in-föra dem. Moderaterna kände till hur det såg ut för personer födda 1957; det nämndes till och med i regeringens budget varför man valde att inte sänka skatten för 57:orna.

Jag tycker inte att det håller att skylla på tidigare regeringar. Det är Moderaterna som nu leder regeringen. Det är Moderaterna som har äldre- och socialförsäkringsministerposten. Det är Moderaterna som har statsministerposten. Det är Moderaterna som har finansministerposten. Det är ni i Moderaterna som har möjlighet att göra någonting.

Jag vill upprepa att de pensionärer som är födda 1957 inte bryr sig om vem som har gjort fel. De bryr sig om vem som rättar till det. Den regering som Crister Carlsson representerar, via riksdagen, borde göra någonting.

Crister Carlsson talade i sitt första inlägg om skiktgränsen och hur bra det är för ekonomin med sänkt skatt. Men varför är det då inte bra att pen-sionärer får sänkt skatt? Varför ska pensionärer få en högre skatt som gör att de förlorar 3 000 i månaden? Vad innebär det för deras köpkraft, vad innebär det för Sveriges ekonomi och vad innebär det för dessa personer?

Anf. 6 CRISTER CARLSSON (M) replik:

Herr talman! Pensionärernas ekonomi kommer vi att stärka genom ga-rantipensionen, som räknas upp med 8,7 procent för 2023, och genom att införa ett särskilt jobbskatteavdrag för personer över 65. Hur det blir fram-gent med 57:orna kan jag inte svara på i dag.

Anf. 7 SOFIE ERIKSSON (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Crister Carlsson för ett spännande inlägg. Han lade skickligt upp bollen till mig för att smasha på.

Vi har ju en finansminister som påstår att regeringens plan med finans-politiken är att bekämpa inflationen. Man påstår också att man har en åt-stramande budget, men i samma andetag pratar man om en skattesänkning för 13 miljarder kronor till Sveriges höginkomsttagare. Generellt är det ju så att de största reformerna som regeringen lägger fram handlar om sådant som kan elda på inflationen, med mer pengar till höginkomsttagare och till fossilindustrin.

Man kan ju också fundera på fördelningspolitiken. Crister Carlsson pratade om att det ska löna sig att jobba. Det verkar alltid vara så att det är just höginkomsttagare som behöver mer pengar för att det ska löna sig för just dem att jobba, medan låginkomsttagare snarare ska ha mindre pengar. Man kan fråga sig varför.

Crister Carlsson har ju haft ett engagemang i Region Dalarna. Detta är en region som nu ser ut att gå med ett underskott på 750 miljoner kronor.

Det ser ut på ett liknande sätt i hela Regionsverige. Dessa 13 miljarder hade behövts i välfärden eller till våra barnfamiljer.

Man kan också fråga sig om det verkligen är så att ambitionen för politiken ska vara att sjuksköterskor ska ta en massa extrapass. Är det inte bättre att det finns mer pengar till fler kollegor? Jag är helt övertygad om att det finns många sjuksköterskor där ute som gärna har en extra kollega.

Min fråga till dig, Crister Carlsson, är: Hur ser du på denna prioritering? Är det verkligen rimligt?

Anf. 8 CRISTER CARLSSON (M) replik:

Herr talman! Jag kan inte dra någon annan slutsats än att ledamoten Eriksson inte tycker att det ska löna sig att utbilda sig. Många har kanske fem, sex eller sju års utbildning och har inte bara dragit på sig stora studielån utan har under dessa år också gått miste om en årlig lön som de människor som har gått direkt från gymnasiet till jobb har fått.

Enligt SCB är medellönen för gymnasieutbildade 32 000 kronor. Under de kanske fem och ett halvt år som en läkare har utbildat sig har personen gått miste om en lön på kanske 1 ½–2 miljoner kronor och dessutom dragit på sig en massa studieskulder. Jag tycker att dessa personer är värda att få en lite högre lön och inte behöva skatta bort en stor del av den.

Anf. 9 SOFIE ERIKSSON (S) replik:

Herr talman! Självklart ska det löna sig att utbilda sig, och självklart ska det löna sig att jobba. Men det är ju också så att läkare har en ganska markant högre lön är exempelvis undersköterskor.

Man återkommer alltid till detta. De som har höga löner måste få mer och mer pengar för att det ska löna sig för just dem att fortsätta jobba. För låginkomsttagare ska man däremot strama åt så mycket som det bara går.

Frågan kvarstår: Blir det mer eller mindre pengar till löneökningar för dem som jobbar i vården om man skär ned på välfärden? 13 miljarder kronor är ganska mycket pengar – det är 13 000 miljoner. Dessa pengar hade ju kunnat gå till exempelvis högre löner eller fler kollegor. De hade också kunnat gå till att stötta barnfamiljerna i detta svåra läge.

Det är ju väldigt tydligt att vi har en regering som totalt struntar i jämlikheten och rättvisan i det här landet. Man har nyss fått fram det elstöd som kom flera månader för sent och som inte blev ett högkostnadsskydd. En enda person får 700 000 kronor – vem det är får vi inte veta, för det har man höljt i dunkel. Detta motsvarar sex års matbudget för en familj med två barn.

Du pratar om sjuksköterskor och läkare, Crister Carlsson, och det är absolut behjärtansvärt. Men vi som sitter här får ju också denna skattesänkning. Folk i regeringen, som tjänar det dubbla, får också denna skattesänkning. Börs-vd:ar, som tjänar det tredubbla, fyrdubbla eller femdubbla, får också denna skattesänkning. Varför ska de ha mer pengar? Varför ska vi ha mer pengar? Vi behöver inte den där tusenlappen, men det finns andra som verkligen skulle behöva den. Hade inte 1 000 kronor mer till varje barnfamilj gjort ganska stor skillnad?

Hur kan man komma fram till att detta är en rimlig ordning och att det dessutom skulle vara åtstramande? Det har jag svårt att förstå.
(Applåder)

Anf. 10 CRISTER CARLSSON (M) replik:

Herr talman! Läkare har en högre lön – eller en hög lön – efter kanske 13 års utbildning. Då får de en högre lön, men de har fortfarande studielånskulder och förlorad arbetsinkomst. Jag tycker att läkare är värda en högre lön och att de är värda att inte behöva skatta bort alla pengar.

Vissa människor har hög inkomst och hög lön. Många av dem är entreprenörer. De har lyckats få det bra ställt. Många gånger har de dragit igång företag som har kunnat anställa en massa människor som i sin tur har betalat en massa skatt till staten och därmed till vården.

Vi moderater – och Tidöpartierna – är för sänkt skatt för alla. Det tror jag är den bästa drivkraften för att få folk i jobb.

(Applåder)

Anf. 11 TALMANNEN:

Jag påminner stillsamt om att vi inte brukar säga ”du” till varandra över golvet i kammaren utan talar i tredje person via talmannen.

Anf. 12 SOFIE ERIKSSON (S):

Herr talman! Jag vill börja med att uttrycka mitt varma deltagande till alla som kände Barbro Westerholm. Jag var själv inte en av dem, och vi träffades aldrig. Men jag och många med mig hyser den största respekt för Westerholms enorma gärning i denna kammare för demokrati, frihet och mänskliga rättigheter.

Herr talman! Jag går vidare till debatten. Vi befinner oss just nu i ett mycket ansträngt ekonomiskt läge. Många har svårt att få ekonomin att gå ihop. Välling och blöjor finns bland de varor som ökat mest i pris. Var tredje person, ofta en kvinna, som arbetar i butik har en faktisk inkomst som ligger under fattigdomsgränsen. Deltider, hyvling, låg lön och timanställningar gör att arbetarkvinnor nu är i en särskilt utsatt situation.

I detta läge lägger regeringen 13 miljarder kronor på att sänka skatten för höginkomsttagare. Sedan säger man åt folk att leta låga priser på mat – som om det vore en sensationell nyhet. Från att ha viftat med den där falukorven till att säga bit ihop är steget långt, men detta steg har partier i vår regering tagit.

Herr talman! I dag debatterar vi skatteutskottets betänkande om inkomstskatt. Förslagen som behandlas är riksdagsledamöternas och inkom under allmänna motionstiden.

Grunden för den socialdemokratiska skattepolitiken är att finansiera landets välfärd och skapa en mer rättvis fördelning av samhällets välstånd. ”Skatterna och avgifterna har varit de instrument med vilkas hjälp vi kunnat förvandla vårt land från ett privilegiesamhälle till en välfärdsstat byggd på solidaritetens och gemenskapens principer.” Så står det att läsa i en socialdemokratisk riksdagsmotion av Olof Palme, Lena Hjelm-Wallén, Ingvar Carlsson med flera från 1978.

Herr talman! Det finns personer som frågar sig, och jag ber om ursäkt för språket, vad fan man får för pengarna. Svaret är väldigt enkelt. Man får ett värdigare och mer rättvist samhälle. Man får också ett friare samhälle, för i de länder där välfärden är begränsad och klassklyftorna enorma blir inte heller den med hög inkomst fri. Fattigdomen eskalerar och tvingar in de förvisso flådiga villorna bakom stängsel och väktare. Jag vet inte hur kul det är.

Skatt är välfärd. Skatt är undersköterskan på boendet, frukosten på förskolan och barnmorskan som förlöser våra barn. Skatt är höftledsoperationer, nationella prov och skolskjuts. Vi får tillbaka många gånger mer än det vi betalar in. Alla medborgare mår bra av att bo i ett samhälle där också folk med låga inkomster har självklar tillgång till vård, skola och omsorg. Det blir ett tryggare samhälle då.

När vi bevittnar dålig arbetsmiljö inom vården eller skolan måste vi koppla ihop det med skatt. Skattesänkningar leder till nedskärningar. Jag kan förstå att det finns personer som undrar varför man ska betala mer skatt på inkomst av lön än på avkastning av kapital. Varför ska kassörskan på Willys betala en större andel av sin lön i skatt än vad Willys ägare gör? Det går faktiskt inte ihop. Det finns många fler liknande exempel. Vi skulle därför behöva genomföra en skattereform för att komma åt detta och göra systemet mer begripligt, enhetligt och rättvist.

Angående frågan om skatt för pensionärer som är födda 1957 är det uppenbart att många inte varit tillräckligt informerade om ändringarna som presenterades 2017. Det är ett problem oavsett var man står i sak.

Frågan måste nu ställas till regeringen eftersom det är den som sitter på verktygen. Det är regeringen som kan och måste analysera situationen och komma med förslag. Vi socialdemokrater har meddelat att vi kommer att agera konstruktivt om och när det sker.

Så till frågan om skiktgränsen för statlig inkomstskatt. Åt den som har ska vara givet, verkar vara högerpartiernas melodi – till exempel fick en enda person över 700 000 kronor i elstöd. Man kan fundera på om regeringens prioritering är rimlig. Det tycker inte vi. Vi menar att de 13 miljarderna i skattesänkning hade behövts till barnfamiljer och välfärd. Men vårt budgetförslag vann som bekant inte, och vi värnar den sammanhållna budgetprocessen.

Jag yrkar bifall till reservation 13 om avdrag för fackföreningsavgiften. Staten ska inte aktivt ge fördelar till den ena parten på arbetsmarknaden som den andra inte får. Men så är det tyvärr i dag. Företag får dra av sina serviceavgifter för deltagande i arbetsgivarorganisationer och för konfliktfonder som de bygger upp. Medlemmar i facket får dock inte dra av för sina medlemsavgifter.

Med förvånande raphet har borgerliga majoriteter avskaffat denna avdragsrätt, till nackdel för löntagarna, så snart de har haft chansen, först 2007 och sedan 2019. Man kan fråga sig varför. Är man inte nöjd med den svenska modellen? Varför vill man gynna den ena parten framför den andra? Jag låter det vara osagt, men vi från Socialdemokraterna är tydliga med var vi står: Avdragsrätten för fackföreningsavgiften måste återinföras.

Vi vill även att skillnaden i beskattning mellan sjuk- och aktivitetsersättning och arbetsinkomst tas bort i samtliga inkomstintervall. Därför yrkar jag också bifall till reservation nummer 1.
(Applåder)

Anf. 13 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V) replik:

Herr talman! Jag tackar Sofie Eriksson för ett engagerat inlägg. Jag håller med om det mesta som sades, och några av reservationerna har vi också gemensamt.

Jag vill ta upp Socialdemokraternas särskilda yttrande om de ekonomiska villkoren för pensionärer födda 1957, som Sofie Eriksson också

nämnde i sitt inlägg. Socialdemokraterna menar att det är den sittande regeringen som har att både genomföra och följa upp förändringar i pensionssystemet. Socialdemokraterna menar att det förefaller rimligt att regeringen analyserar den uppkomna situationen och återkommer till riksdagen med eventuella justeringar eller övergångsregler. Som Sofie Eriksson sa i sitt inlägg välkomnar Socialdemokraterna ett sådant initiativ och kommer att agera konstruktivt om så sker.

Mina frågor till Sofie Eriksson blir därför: Varför gjorde inte Socialdemokraterna denna analys inför att den socialdemokratiskt ledda regeringen lade fram det förslag som har lett fram till denna orättvisa ekonomiska konsekvens? Varför väljer Socialdemokraterna att skriva ett särskilt yttrande i stället för att stödja Vänsterpartiets reservation om sänkt åldersgräns för förhöjt grundavdrag? Om vi enas i denna sal kan vi åtgärda denna orättvisa redan i dag.

Anf. 14 SOFIE ERIKSSON (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Ilona Szatmári Waldau för frågorna.

Precis som jag nämnde i mitt huvudanförande har många inte varit tillräckligt informerade om ändringarna, som har varit kända sedan 2017. Det är ett problem.

Vi socialdemokrater står dock bakom den överenskommelse som gjordes i Pensionsgruppen eftersom vi tror att det behövs breda överenskommelser om vårt pensionssystem för att trygga framtidens pensioner.

Vänsterpartiet föreslår inga övergångsregler utan vill sätta Pensionsgruppens överenskommelse ur spel. Man kan absolut ha en diskussion om det, och den har förts. Men jag tror att det är viktigt att vara med på vad det är vi behandlar i detta betänkande, och det handlar inte om några övergångsregler.

Jag upprepar att frågan måste ställas till regeringen. Vi måste vända blicken dit, för det är regeringen som sitter på verktygen och som kan och måste analysera situationen och komma med förslag. Och vi socialdemokrater har ju meddelat att vi kommer att agera konstruktivt om, och i så fall när, det sker.

Anf. 15 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten, för svaret!

Nu har vi hört från två talare – och jag antar att vi kommer att få höra det sägas fler gånger i talarstolen – att man anser att det är ett problem att det har blivit så här men att man inte tänker göra någonting. Socialdemokraternas Sofie Eriksson upprepar att man tycker att det är regeringens sak att göra någonting och att man är konstruktiv och kommer att vara med om regeringen kommer med ett förslag.

Då blir min följdfråga: Vad har Socialdemokraterna som största oppositionsparti gjort för att få regeringen att komma med ett förslag? Vänsterpartiet har i alla fall lagt ett yrkande i en motion om en förändring när det gäller åldersgränser för det förhöjda grundavdraget. Det stämmer att vi inte har ett förslag om övergångsregler utan att vi faktiskt vill sänka åldersgränsen. Men samtidigt står det i vårt motionsyrkande att regeringen ska återkomma, vilket innebär att regeringen kan återkomma med ett förslag som inte till hundra procent stämmer överens med vad riksdagen har bett

om. Det är ganska vanligt att regeringar inte gör som riksdagen säger utan glider lite på det uppdrag man har fått.

Jag vill hävda att man skulle kunna gå med på Vänsterpartiets förslag och sedan modifiera det om det hade gått att hitta en kompromiss som alla partier, eller en majoritet av kammarens partier, skulle kunna ställa sig bakom. Men detta är ett val som Socialdemokraterna alltså inte har gjort, utan man säger återigen: Nej, det är den nuvarande regeringens sak.

Jag upprepar frågan: Vad har Socialdemokraterna gjort gentemot regeringen för att regeringen ska komma tillbaka med ett förslag som Socialdemokraterna kan ställa sig bakom, när nu inte Vänsterpartiets förslag du-ger?

Anf. 16 SOFIE ERIKSSON (S) replik:

Herr talman! Det är väl inte jätteförvånande att Ilona Szatmári Waldau tycker att vi nog borde kunna komma överens om just Vänsterpartiets förslag. Men nu är det, precis som vi har varit inne på, inte fråga om övergångsregler. Det är väl egentligen det som diskuteras mest i debatten. Jag tror att vi kan stå här och prata längre än i det här replikskiftet, men grundfrågan är fortsatt: Vill regeringen göra någonting? Vill Sverigedemokraterna göra någonting? Det är hos dem som makten ligger.

Vi har sagt att vi är beredda att snacka och att vi är beredda att göra det här. Men jag tror att det är bra för pensionssystemet att vi har breda överenskommelser när det gäller de här frågorna. Frågan ligger kvar: Vad vill de partierna göra?

(Applåder)

Anf. 17 CECILIA ENGSTRÖM (KD):

Herr talman! Vi kristdemokrater vill att skattetrycket i Sverige ska minska. Sänkta skatter är ett mål i sig, särskilt just inkomstskatterna. Att människor får behålla lite mer av de pengar de själva har tjänat in stärker valfriheten.

Det är viktigt för Sverige och svensk välfärd att fler människor arbetar fler timmar. Jobbskatteavdraget leder till att fler människor arbetar mer och att kommuners och regioners ekonomi stärks långsiktigt. Det som är mest betydelsefullt för att vi ska kunna upprätthålla och utveckla välfärden är att skatteunderlaget utvecklas positivt. Men när vi nu befinner oss i en situation med kostnadsökningar och en inflation som var 12 procent i februari skulle skattesänkningarna vi genomför åtas upp av inflationen och bygga på den. Därför är stora skattesänkningar just nu oansvarigt och bör vänta tills inflationen har stabiliserats.

Herr talman! De allra flesta av oss vet hur mycket vi betalar för vår bostad varje månad. Vi vet vad telefonen kostar. Vi vet vad vi betalar för internet hemma och vad andra räkningar går på. Men de flesta av oss vet inte hur mycket vår största utgift är. Det är skatten vi betalar på vår lön varje månad. Kristdemokraterna tycker att skattetrycket måste synliggöras. Offentliga arbetsgivare kan gå före och visa vägen genom att tydligt redovisa skatter och arbetsgivaravgifter på lönebeskeden. Genom att belysa och informera om vilka skatter anställda betalar kan man också förstå att skatterna är en del i en förutsättning för kommunernas, regionernas och statens sätt att få in pengar till vår gemensamma välfärd.

Herr talman! Få uppgifter är lika viktiga som att bryta utanförskapet. De som nu står långt ifrån arbetsmarknaden och år efter år lever på bidrag behöver bryta bidragsberoendet och gå till egen försörjning. Därför vill vi kristdemokrater prioritera lägre skatt, framför allt för låg- och medelinkomsttagare. De har minst marginaler och behöver dem särskilt mycket nu när priset på smör och annat har ökat.

Men det behövs också en bidragsreform. Det är ett arbete som regeringen redan nu har satt igång. Ett bidragstak gör att det alltid ska löna sig bättre att jobba än att gå på bidrag.

Ingenting skapar välstånd i ett land som arbete, ingenting motverkar enskilda människors fattigdom som att ha ett arbete och ingenting skapar nya klassresor som att få sitt allra första arbete. Det svenska näringslivet är ett drivhus för välstånd och innovation. Alla de företagsamma människor som driver företag och skapar jobb förtjänar vår respekt. Därför måste regler förenklas så att vi minskar administrationen och det blir lätt att göra rätt. Fri ekonomi och fri företagsamhet är grunden för vårt välstånd i Sverige.

Herr talman! Avdraget för rut- och rotarbete tycker vi är viktigt. Att renovera och reparera sin bostad men också att hämta barnen på förskolan kan underlätta vanliga människors vardag. Efterfrågan på dessa tjänster har ökat och bidrar till ökad sysselsättning, framför allt när det gäller sådana jobb som inte kräver särskild utbildning. De förändringar som nu gjorts i rot bejakar också de klimatomställningar som gynnar gröna avdrag, såsom installation av solceller, med ett höjt anslag för insatser för energi-effektiviseringar. Det är också bra att regeringen har tillsatt en utredning för att motverka fusk och arbetslivskriminalitet inom regelverket. Även Riksrevisionen genomför en granskning av att rotavdraget används som det är menat och inte missbrukas.

Herr talman! Vi kristdemokrater vill särskilt lyfta fram gåvor till ideell verksamhet. Vi vill ha ett starkt och livaktigt civilsamhälle. Därför har vi arbetat för att det ska finnas ett gåvoskatteavdrag. Det innebär i praktiken en skattelättnad för den som ger gåvor till sociala ändamål och till forskning. Genom gåvoskatteavdraget stärks organisationer som Stadsmissionen, Rädda Barnen, Hjärt-Lungfonden och Cancerfonden. Kristdemokraterna var med och införde detta första gången 2012, men tyvärr togs gåvoskatteavdraget bort av den rödgröna regeringen. Det var ett mycket hårt slag för civilsamhällets organisationer, och vi Kristdemokrater kämpade för att få det återinfört, och det lyckades vi med genom den gemensamma budgeten med Moderaterna. Sedan sommaren 2019 är gåvoskatteavdraget tillbaka.

Jag ser nu att även andra partier har förstått betydelsen av ideella gåvor och har motionerat om det. Det är bra att det finns fler som driver på utvecklingen och höjningen av gränserna. Kristdemokraterna hade önskat att vi hade kunnat fortsätta med fler organisationer och högre belopp, men vi tvingas i detta tuffa ekonomiska läge prioritera annat.

Herr talman! Regeringen har i sin budget avsatt ytterligare medel för civilsamhällets arbete, inte minst för att bryta ofrivillig ensamhet. De riktar sig inte bara till äldre utan även till andra utsatta grupper. Regeringen ger också ett ökat stöd till Bris nationella stödlinje för att hjälpa barn och unga som har det svårt och behöver samtalsstöd.

Herr talman! Som skåning vill jag även lyfta gränspendlarna. De drabbas särskilt. Nordiska gränspendlare som har arbetat hemifrån under pandemiåren har ibland tvingats betala skatt i två länder. Inom socialförsäkringssystemet och arbetslöshetsförsäkringen har man hittat lösningar, men en liknande lösning behövs också på skatteområdet. Därför är jag mycket glad över att vi nu har en översyn av Öresundsavtalet och övriga nordiska avtal så att vi kan förbättra balansen mellan dem som betalar skatt i sin bosättningskommun och sin arbetskommun. Fortsatt integration och regionkänsla är bra för näringslivet, forskningen och tillväxten i alla våra länder.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på alla motioner.

(Applåder)

Anf. 18 DAVID LÅNG (SD):

Herr talman! I det betänkande vi debatterar, SkU11, behandlas motioner från den allmänna motionstiden gällande inkomstskatt.

En välfärdsstat är något som medför kostnader, och just inkomstskatten är en av statens största intäktskällor och kanske också den skatt som är mest synliggjord för medborgarna. Det är därför viktigt för det så kallade samhällskontraktet att inkomstskatten upplevs som rättvis, inte bara avseende skatteförmåga utan också när det gäller att den som arbetar ska få ta del av den avkastning som arbetet ger.

Det är viktigt att vårt skattesystem står sig starkt, även vid en internationell jämförelse. Vi vill alla här inne ha nya och växande företag, vilket förmodligen kommer att vara avgörande för att i framtiden säkra och trygga vår välfärd.

För att underlätta för privatpersoner att inte bara investera i aktier eller fonder på börsen vill vi att man ska se över skatterna för att öka möjligheterna och incitamenten att investera i mindre bolag. I tider av stor skuldsättning och när en betydande del av svenskarnas förmögenhet är uppbunden i offentliga och privata fonder genom främst pensionssystemet behövs en motvikt.

Sverigedemokraterna ser behovet av ett brett direktägande av det svenska näringslivet i Sverige. Det är också i små och medelstora företag som växer som de allra flesta nya jobb skapas. Därför ser vi gärna att nystartade och små expanderande företag ska kunna erbjuda sina anställda att investera i företaget, och vi vill också förbättra skattevillkoren för personaloptioner. I ett tidigt skede kan det vara så att ett företag inte har möjlighet att erbjuda den högsta lönen för nyanställda men att de kan erbjudas personaloptioner med möjlighet att ta del av eventuella framtida vinster i företaget.

Att locka till sig investeringar och riskkapital, inte bara från dem som traditionellt kallas riskkapitalister utan även från privatpersoner och hårt arbetande entreprenörer, kommer att vara avgörande för att återuppbygga den svenska ekonomin. Vi eftersträvar ett brett folkligt ägande av det svenska näringslivet i större utsträckning än vad som är fallet i dag.

Gällande inkomstskatter, det vill säga dagens debatt om utskottets betänkande 11, har Sverige i dag marginalskatter där de högsta nivåerna nästan är i världstopp. Det riskerar att verka hämmande på löntagares vilja att arbeta mer. Sverigedemokraterna ser inget fel med en viss progressivitet i

inkomstbeskattningen, men vi kan inte på längre sikt ligga avsevärt högre än genomsnittet bland jämförbara länder. På sikt bör målet vara en minskning från nuvarande nivå.

Herr talman! I Sverige finns det många aktörer i civilsamhället som tar emot offentligfinansierat stöd i form av olika bidrag från stat, kommun eller andra. Samtidigt har olika former av ekonomiskt stöd såsom gåvor från enskilda stor betydelse i många fall för viktiga verksamheter som bedrivs ideellt.

Vi vill driva igenom ytterligare reformer för att stärka civilsamhällets oberoende genom bland annat gåvoskatteavdrag för att underlätta för civilsamhällesaktörer att stå på egna ben ekonomiskt. På detta sätt undviker man att civilsamhället blir alltför beroende av bidrag från staten och riskerar att styras direkt eller indirekt av staten.

Herr talman! Vi har under en längre tid framhållit behovet av att se över en reform av skattesystemet. Sverige måste vara konkurrenskraftigt gentemot omvärlden på skatteområdet, där politiska beslut ständigt påverkar näringslivet och svenska företags konkurrenskraft, samtidigt som det finns behov av att jämna ut inkonsekventa skatteskillnader som exempelvis skatt på pension, skatt på näringslivsverksamheter och skatteskillnader mellan kommuner.

Vi anser också att regeringen bör utreda ett inkomstskatteavdrag som alternativ till flerbarnstillägget. Vi ser även anledning för regeringen att vidta åtgärder för att stimulera sparande och motverka överskuldssättning. Vi vill utreda skatteregler för idrottsrörelsen och reformera beskattningen av svenska sjömän för att de ska ha en förutsägbar beskattning utan en alltför stor administrativ börda.

För att energimarknaden ska fungera väl behöver rättvisa villkor gälla. Särskilda skattereduktioner för vissa aktörer på energimarknaden eller särskilda straffskatter för andra aktörer skapar en särskild obalans och orättvisa villkor. Vi vill därför att en översyn görs av subventioner och reduktioner på energimarknaden för att skapa stabilitet, rättvisa och effektivitet.

Herr talman! I betänkandet har Sverigedemokraterna fem reservationer och ett särskilt yttrande. Inför voteringen ber jag att få yrka bifall till reservation 24.

(Applåder)

Anf. 19 SOFIE ERIKSSON (S) replik:

Herr talman! Tack, David Lång, för ditt anförande! Jag funderar över det där med att lova saker lite vitt och brett och sedan få dem genomförda. Det är inget fel med att vilja förändra samhället eller att ha ambitioner. Det är ju därför vi håller på – det är snarare något positivt.

Vi har dock genomgått en valrörelse som har präglats av något annat, nämligen vidlyftiga löften som avsändarna visste att de inte kunde genomföra: 10 kronor vid pump, folkräkning, högkostnadsskydd för elräkningar och ultimativa krav om 20 miljarder till rättsväsendet. Listan är lång. Vad blev det av allt? Man kan fundera på vad ett löfte från Sverigedemokraterna är värt.

Sverigedemokraterna är ett parti som ofta har hög svansföring. Det kan man ha, men de har det oftast när de inte behöver ta ansvar för något. Efter regeringsskiftet har Sverigedemokraterna ansvar för allt som passerar denna kammare.

Jag funderar över något. En fråga som vi har hanterat i dag är skatten för pensionärer födda 1957. Sverigedemokraterna har i olika sammanhang påpekat att man förutsätter att regeringen ska åtgärda detta, och man har lovat olika åtgärder. Vad händer? Vi är redo att föra konstruktiva samtal, men vad sker från regeringen och Sverigedemokraterna?

Anf. 20 DAVID LÅNG (SD) replik:

Herr talman! Det var väldigt mycket på en gång. Jag är inte helt klar över exakt vad det är för svar ledamoten Sofie Eriksson efterfrågar.

När det gäller 57:orna vet kanske Socialdemokraterna och Sofie Eriksson bäst själva. Sverigedemokraterna satt inte med i Pensionsgruppen, utan det var en socialdemokratisk regering som lade fram propositionen, då bland andra Pensionsmyndigheten missade att invända mot det som drabbade dem som är födda 1957. Sverigedemokraterna var det enda parti som röstade nej till propositionen.

Som Sofie Eriksson nämnde ingår Sverigedemokraterna nu för första gången någonsin i ett samarbete med en regering, så det är lite annorlunda jämfört med tidigare. Vi har Tidöavtalet att förhålla oss till, och vi för löpande förhandlingar och diskussioner med regeringen. Detta betyder att vi inte bedriver exakt samma typ av opposition som tidigare, utan vi driver på för vår politik inom ramen för samarbetet.

När det gäller inkomstskatteområdet är det en beskattning som kan finansiera våra ambitioner inom välfärd, trygghet, försvar med mera. När det gäller välfärden lyckades vi till exempel bevara a-kassan. Jag kanske kan få lite beröm av Sofie Eriksson för det.

Vi vill att skattesystemet inte ska verka hämmande för arbete, företagande och tillväxt. Skattesänkningar i all ära, men det måste finansieras genom ett paradigmskifte på migrationsområdet i första hand. Där har inte Socialdemokraterna visat sig villiga att gå oss till mötes, än så länge. Om Sofie Eriksson är ute efter att Sverigedemokraterna i stället borde samarbeta med Socialdemokraterna måste nog Socialdemokraterna ändra inställning i ett antal frågor.

Anf. 21 SOFIE ERIKSSON (S) replik:

Herr talman! Tack, David Lång, för ditt svar!

Det var absolut viktigt med a-kassan, men det hade inte gått om det inte hade stått ett relativt stort socialdemokratiskt arbetarparti där och tryckt på i samma fråga.

Man ska ha klart för sig att ingenting passerar denna kammare utan att Sverigedemokraterna har givit sitt godkännande, allra minst budgeten. Sverigedemokraterna hade chansen i höstas. Varför gjorde man ingenting? Man har ju lovat gång på gång att man ska åtgärda problemen. Man har haft chansen. Det finns resurser inne på kanslierna, i det inre kabinettet eller vad det heter. Det har varit många löften, men vart tog de vägen?

Den fråga jag ställde var: Vad gör man nu? Vad kommer man att återkomma till riksdagen med i de frågor där man har haft en hög svansföring, i det här fallet den fråga som vi debatterar i dag, nämligen skatt för pensionärer födda 1957? Eller är det så att man säger en sak före valet och lovar folk en massa saker så att de ska rösta på en, och sedan blir det som det blir när valet har genomförts – att verkligheten kommer och slår en i ansik-

tet? Inte vet jag. Men David Lång kan få svara på vad Sverigedemokraterna nu gör.

Senast i går var det en artikel i någon kvällstidning där det stod att Sverigedemokraterna påminner regeringen om att den sitter på nåder av Sverigedemokraterna.

Så vad gör ni i denna fråga?

Anf. 22 DAVID LÅNG (SD) replik:

Herr talman! Ledamoten Sofie Eriksson sa i ett tidigare replikskifte att Socialdemokraterna står till förfogande för att samarbeta för att lösa problemet med den orättvisa behandling som personer födda 1957 har utsatts för på grund av den proposition som Socialdemokraterna lade fram.

Sverigedemokraterna har ett samarbete med regeringen, och vi står till förfogande där också. Vår ekonomisk-politiska talesperson har gått ut och sagt att vi vill verka för att problemet åtgärdas. Jag har även sett att finansminister Elisabeth Svantesson i ett svar på en skriftlig fråga har sagt att regeringen kommer att återkomma med förslag.

Jag hoppas därför att Socialdemokraterna är så pass konstruktiva och samarbetsvilliga som de nu har lovat.

Anf. 23 CECILIA RÖNN (L):

Herr talman! Jag vill börja mitt anförande i dag med att nämna några ord om Barbro Westerholm. I går nåddes vi av det tragiska beskedet att Barbro är död. Barbro var riksdagsledamot i 27 år. Hon var en otrolig förebild och frihetskämpe. Hon stod alltid upp för de ofria och såg till att göra det hon kunde för dem. Och framför allt levde hon som hon lärde.

Hennes avtryck var många. För att nämna några gick hon före på många sätt. Hon drev på för liberalisering av abortlagstiftningen, som nu kommer att bli grundlagsskyddad. Som generaldirektör för Socialstyrelsen tog hon bort att homosexualitet skulle klassas som en sjukdom, något som vi nu tycker är en självklarhet. Hon stred även för den lag som tillät samkönade partnerskap. Hon har alltid stått i främsta ledet för hbtq-personers rättigheter, för svagas rättigheter och för de ofria. Tack, Barbro, för din fantastiska livsgärning! Du kommer att vara otroligt saknad.

Nu ska jag övergå till dagens debatt om inkomstskatter.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet i dess helhet.

Vi ska debattera bland annat inkomstskatt. Det är ett brett och viktigt ämne. Det allra första som jag skulle vilja slå fast är en viktig princip för mig och Liberalerna, nämligen att arbete är mer än en lön. Att få bidra och känna sig behövd skapar ett självförverkligande och en gemenskap. Det ger människor ett syfte. Individerna får en självständighet och kan om man behöver stå fri från sin partner och bestämma över sitt eget liv. Man får en egenmakt. Unga får framtidshopp och lär sig ta ansvar. Nyanlända får tillgång till den viktigaste nyckeln för att komma in i samhället, lära sig språket, känna sig behövd och vara en del av en helhet.

Det är mot bakgrund av detta som dagens debatt är så viktig och handlar om mycket mer än de tekniska sakerna gällande olika skattesatser.

Herr talman! Det som Liberalerna alltid har slagits för och alltid kommer att slåss för är människors frihet, okränkbara värde och möjlighet att stå på egna ben. Vi vet allra bäst i denna kammare vikten av att ha en bra skola som ger alla barn bra kunskap och inte bara det utan också en själv-

känsla, att de kan åstadkomma precis vad de vill med sina liv. I vårt land finns det möjligheter för alla att utbilda sig efter gymnasiet om man vill, eller möjlighet att välja ett hantverksyrke, jobba inom offentlig sektor eller starta eget företag. Individerna kan välja sin väg i livet.

Men tro nu inte att jag är så naiv att jag inte vet att det finns stora hinder för barn, ungdomar och vuxna, att det krävs olika hårt arbete för var och en och att livet inte alltid är rättvist. Alla har vi olika förutsättningar. Det är där vi politiker kommer in och har en viktig roll att sänka trösklarna för att varenda unge ska kunna klara skolan.

Herr talman! Liberalerna tycker att vårt välfärdssystem är jätteviktigt, och vi har under mer än hundra år i riksdagen varit med och skapat många av de viktiga principer som vi har i vår gemensamma välfärd. Men till skillnad från partier på vänsterkanten vet vi att människan i grunden vill klara sig på sin lön. Man vill känna egenmakt och självbestämmande över sina inkomster. Vi ska inte ha ett system i Sverige som bygger på att man behöver bidrag för att kunna klara sin vardag. Vi ska ha ett system där det lönar sig att arbeta, så att man i de allra flesta fall kan försörja sig själv oavsett vilket yrke man väljer att jobba inom.

Den 1 januari 2007 infördes det första jobbskatteavdraget. Därefter har det utökats vid fem tillfällen. Detta var en del i en politik för arbetslinjen. Det ska löna sig att arbeta. De som tjänar allra mest på jobbskatteavdraget är de som går från arbetslöshet till arbete. Avdraget trappas av i takt med att inkomsten ökar. Detta är bra och viktiga reformer, och enligt överenskommelsen som finns i Tidöavtalet ska detta fortsätta utvecklas under mandatperioden.

Liberalernas ingång är att skattesystemet ska vara utformat så att det gynnar flit, ambition och utbildning. När det är mer attraktivt att arbeta och starta företag får vi en större kaka att dela på till den viktiga gemensamma välfärden.

För att kunna bygga en stark gemensam välfärd behöver vi betala skatt. Det är så vi kan se till att det finns lärare i klassrummen, läkare och sjuksköterskor på vårdcentralerna och poliser på torgen. Ju fler som arbetar eller startar företag, desto fler kan bidra till vårt gemensamma. Därför behöver vi återinföra och utveckla arbetslinjen.

Herr talman! Över 1 miljon svenskar försörjer sig inte själva, och långtidsarbetslösheten biter sig fast. Vi liberaler vill ge makt till individen att stå på egna ben. Ingen som kan arbeta ska tvingas vara beroende av staten eller någon annan för sin försörjning. Det är därför viktigt att den som arbetar får lön för sin möda. Det ska alltid löna sig att gå till ett arbete i stället för att ha bidrag. Genom att ta sig till jobbet tar man sig också in i samhället och blir en del av gemenskapen. Det är den bästa integrationsmotorn.

Vi har i dag en stor brist på vissa yrkesgrupper. Det är inom både det privata näringslivet och inom den offentliga sektorn. Det är yrken som programmerare, ingenjörer, poliser, barnmorskor, lärare och så vidare. Listan är lång. Liberalerna inser att ett lägre procentuellt skattetryck kan innebära en högre total skatteinkomst till vår gemensamma välfärd för att fler arbetar, för att fler utbildar sig till ett yrke och för att fler bidrar till vår gemensamma välfärd. Det är med en politik som gynnar arbete, företagande och entreprenörskap som vi också får en stark välfärd.

(Applåder)

Anf. 24 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Herr talman! Det är snart dags för mig att börja fundera på pensionen. Och en del av mina vänner och bekanta har redan tagit ut pension eller funderar på att göra det. Alla räknar på om de ska ha råd med hyran, maten och livets nödtorft eller om de behöver jobba ett par år till trots att kroppen säger ifrån. Samma kalkyler gjorde även de pensionärer som är födda 1957, en grupp på cirka 100 000 personer som plötsligt förlorar upp till 3 000 kronor i månaden jämfört med sin kalkyl och vars budget nu inte håller. En stor del av dem har dessutom inget val då rätten till andra trygghetssystem upphörde.

Hur kunde det bli så här? Jo, den 31 maj förra året beslutade riksdagens majoritet att höja åldersgränserna i pensionssystemet. Alla partier i den tidigare regeringen, det vill säga Socialdemokraterna och Miljöpartiet, och partierna i den nuvarande regeringen, det vill säga Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna samt dessutom Centerpartiet röstade för förslaget. Vänsterpartiet röstade nej.

När de höjde pensionsåldern gjorde de inget undantag i beskattningen för dem som är födda 1957 och 1959. Det innebär att pensionärer födda 1957 i år får betala en betydligt högre skatt än pensionärer födda 1956 eller tidigare. Upp till 2 995 kronor mer i skatt per månad betalar pensionärer födda 1957 jämfört med pensionärer födda 1956 – en skattesmäll som de inte kände till när de gick i pension.

Det har varit känt sedan i höstas att 57:orna får betala en högre skatt. Men partierna i Pensionsgruppen har inte varit intresserade av att rätta till skattesatserna, trots att det funnits tid att göra det. Dessutom informerades inte 57:orna i tid om att deras pension skulle bli lägre efter skatt än vad de räknat med, och några hade dessutom redan hunnit gå i pension när beslutet togs. De flesta har därför inte haft någon möjlighet att fortsätta att arbeta då de redan gått i pension eller kommit överens med sin arbetsgivare om att ta ut pension.

Misstag kan alla begå. När lagar och regler ändras kan det uppstå felaktigheter som måste rättats till. Men här har Socialdemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna valt att inte rätta till misstaget. Det enda parti som stod bakom pensionsuppgörelsen som nu insett det orimliga och vill införa övergångsregler är Miljöpartiet. Tack för det! Alla andra partier skyller ifrån sig. Socialdemokraterna menar att denna regering borde göra något, medan nuvarande regering säger att Socialdemokraterna borde ha rättat till detta förra året. Det är Socialdemokraternas fel som inte informerade i tid, säger till exempel äldre- och socialförsäkringsministern. Det är den sittande regeringen som har att både genomföra och följa upp förändringar i pensionssystemet, säger Socialdemokraterna.

Nu har de chansen att sluta skylla på varandra och i stället tänka på pensionärerna och därmed rösta för Vänsterpartiets yrkande som innebär att det förhöjda grundavdraget ska gälla för pensionärer från och med att de fyller 65 år.

Inför budget 2023 uppväktade pensionärsorganisationerna SPF och PRO regeringen om övergångsregler. I sin budget hänvisar regeringen, som svar på organisationernas försök att få till en ändring, till höjningen av jobbskatteavdraget som skäl till att man inte ändrar skatten för pensionärer. Så här skriver regeringen i budgeten: ”Förstärkningen innebär att jobbskatteavdraget för äldre åter kommer att vara större än det ordinarie

jobbskatteavdraget. Regeringen finner mot denna bakgrund inte skäl att göra någon ny bedömning i fråga om vilka åldersgrupper som ska omfattas av det förhöjda grundavdraget.”

Regeringen och Sverigedemokraterna, som också stod bakom budgeten, menar alltså att låg skatt på arbete kan kompensera 57:orna för den högre skatten på pensioner. Det är som om den 57:a som var arbetslös eller sjukskriven kan välja att arbeta och som om den som gått i pension skulle kunna få sitt jobb eller sitt företag tillbaka.

Det är alltså upp till 2 995 kronor mer i skatt varje månad. Den som har garantipension måste betala 1 400–1 500 kronor mer i skatt än äldre pensionärer. Kvinnor och män i låglöneyrken som slitit på kroppen eller som varit sjukskrivna och som inte kan arbeta längre får nu ännu mindre pengar att röra sig med.

För mig är det en gåta att den förra och den nuvarande regeringen skyl-ler på varandra i stället för att göra något. Sveriges nyblivna pensionärer förtjänar bättre än att tvingas leva på upp till 3 000 kronor mindre i månaden för att nuvarande och tidigare regering sjabbat.

Samtidigt har vi riksdagsledamöter fått en skattesänkning med 1 400 kronor i månaden och en retroaktiv höjning av vårt arvode på grund av det osäkra ekonomiska läget. När det gäller våra egna arvoden och förmåner verkar ingen regering sjabbla. Sänk våra arvoden och höj vår och andra höginkomsttagares skatt, och lägg i stället pengarna på pensionärerna!

Herr talman! Även om jag yrkar bifall till reservation 5 om förhöjt grundavdrag står jag bakom samtliga mina reservationer och vill också säga några ord om Vänsterpartiets övriga motioner.

I dag är bilen norm för beskattning och planering av resor och transporter. Om de ekonomiska styrmedlen förändras så att de blir färdmedelsneutrala kan bättre möjligheter skapas för personer att välja kollektivtrafiken som färd sätt. Det skulle kunna minska biltrafikens negativa påverkan på miljö och klimat.

Vänsterpartiet föreslår därför ett förstärkt incitament för kollektivtrafikkort som löneförmån. Sänkt kostnad för att resa kollektivt skulle stärka jämlikheten och jämställdheten samt minska utsläppen. Samtidigt behöver ett färdneutralt och avståndsbaserat reseavdrag införas. Vi behöver ett reseavdragssystem som även gynnar resande med kollektivtrafik och cykel och samtidigt inte missgynnar dem som bor på landsbygden.

Vi lever sedan länge med en bostadsmarknad där skeva ekonomiska och regelmässiga villkor gäller för de olika upplåtelseformerna, till hyresrättens nackdel. Skatteorättvisan mellan upplåtelseformerna har bland annat lett till att en nybyggd hyresrätt är upp till 2 500 kronor dyrare i månaden än motsvarande bostadsrätt.

Att staten öser miljarder i skattesubventioner över de ägda upplåtelseformerna, samtidigt som inget motsvarande stöd finns för hyresrätten, har också resulterat i att hyresgästerna lägger en betydligt större andel av sina inkomster på boende än de som bor i ägt boende, trots att den disponibla inkomsten är lägst bland hyresgäster. Den ekonomiska orättvisan mellan upplåtelseformerna leder dessutom till dyrare underhåll av hyresrätter.

Vi behöver en fungerande och mer rättvis bostadsmarknad. Målsättningen måste vara att alla upplåtelseformer ska vara lika attraktiva, och det är samhällets uppgift att se till att det blir så. I övrigt framförde vi i Vänsterpartiet våra förslag för ett rättvist skattesystem i vår budgetmotion.

Med det sagt, herr talman, yrkar jag bifall till reservation 5 om förhöjt grundavdrag för pensionärer så att samtliga partier i denna kammare får chansen att ansluta sig när vi går till omröstning i eftermiddag.

Prot. 2022/23:75

15 mars

Inkomstskatt

Anf. 25 CECILIA RÖNN (L) replik:

Herr talman! Vänsterpartiet säger i sitt anförande att de vill rätta till problemet för 57:orna. Jag kan verkligen hålla med ledamoten Ilona Szatmári Waldau om att det är ett problem och ett tråkigt misstag att människor hamnat i kläm.

Att förklara hur det gått till anser jag inte är att skylla ifrån sig. Det är ett faktum vilken regering som lade fram förslaget förra mandatperioden och ingenting annat.

Det är också så att Vänsterpartiet i sin budgetmotion inte hade med någon förändring i förslaget. De lägger nu fram en motion som är helt finansierad då de själva inte hade detta i sin budgetmotion.

I sin budgetmotion hade Vänsterpartiet däremot lagt in att man skulle lägga tillbaka värnskatten och arvs- och gåvoskatten. Man skulle höja skatten för medelinkomsttagare som tjänade mer än 43 000 kronor. Man skulle inte räkna upp skiktgränsen för statlig skatt.

Att hela tiden säga att en uppräknings av skiktgräns är en sänkning av skatt är ingenting annat än att förvanska sanningen. Jag förväntar mig att man i denna kammare säger som det är. Regeringen och dess samarbetsparti Sverigedemokraterna har räknat upp en skiktgräns. Det är inte en sänkning.

Förutom det vill Vänsterpartiet i sin budgetmotion även avskaffa rutavdraget, sänka rotavdraget och skattechocka företagare. Hur tänker ni i Vänsterpartiet att ni skulle få ihop den ekvationen?

Anf. 26 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten, för frågan!

Jag vill börja med att svara med en fråga. Vad gör Liberalerna och regeringen för att rätta till problemet för 57:orna? Att förklara att man tycker att det borde ha gjorts någonting förra året är en sak. Men att inte kunna komma med ett enda förslag på hur man ska kunna rätta till det är en helt annan sak. Där har hittills alla partier från regeringen och dess stödparti blivit svaret skyldiga. Ni kan inte svara. Det är dags att göra det nu. Jag uppmanar Cecilia Rönn att svara på den frågan.

Vänsterpartiets budgetmotion är en helhet. Vi har ett annat förslag på pensionssystem över huvud taget. Det innebär att om Vänsterpartiets budgetmotion hade gått igenom hade det här problemet inte uppkommit. Vi hade haft ett annat pensionssystem och en annan pensionsålder.

Vår budgetmotion är en helhet. Vi kan inte både ha en budgetmotion där vi talar om hur Vänsterpartiet vill förändra pensionssystemet och samtidigt ha ett helt annat förslag som rättar till regeringens problem. Det går inte. Man kan inte ha motstridiga förslag i sin budget. Men vi skulle inte ha haft det här problemet om kammaren hade röstat ja till Vänsterpartiets budgetmotion.

Slutligen: När det gäller skiktgränsen för statlig skatt kan man undra några saker. Skiktgränsen innebär att det är de som tjänar – om jag minns rätt – över 48 000 som får en skattesänkning. Varför tycker inte Liberalerna och regeringen att de som tjänar under 48 000 ska kunna få en skatte-

sänkning för att vi har en inflation? Varför är det bara de som tjänar mycket som ska ha mer? Det är inte de högavlönade som behöver skattesänkningar. Det är de lågavlönade.

Anf. 27 CECILIA RÖNN (L) replik:

Herr talman! Tack, Ilona Szatmári Waldau, för det något krångliga svaret, som jag inte vet om vi riktigt förstod.

Likväl är det så att det är inget annat än ansvarslost att här anta en motion som är helt ofinansierad. Att eventuellt rätta till detta misstag – som jag verkligen håller med ledamoten om är ett beklagligt misstag – är någonting som man i så fall behöver göra i sin kommande budget.

När det gäller skiktgräns och skattenivåer har vi förutom att räkna upp skiktgränsen för statlig skatt räknat upp andra saker som är automatiskt uppräkningsbara, såsom pensioner och studiemedel och andra typer av bidrag och stöd för de människor som behöver det. Det handlar om en ansvarsfull politik i den tid vi nu lever.

Precis som jag sa i mitt anförande har Tidöavtalet en ambition att fortsätta med jobbskatteavdragen, där låg- och medelinkomsttagare är de som tjänar allra mest. Det är någonting vi behöver titta på och någonting vi vill göra. Men man måste göra det ansvarsfullt med tanke på den ekonomiska situation vi har.

Vänsterpartiets budgetmotion, däremot, är väldigt ansvarslös. Den är helt ofinansierad, och den går bort ifrån de politiska ekonomiska mål vi har.

Anf. 28 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V) replik:

Herr talman och Cecilia Rönn! Jag fascineras återigen av att en ledamot står här och säger att hon håller med om att det är ett problem med 57:ornas skatt och att problemet behöver rättas till. Men det finns ju inga förslag på hur det ska göras.

Jag skulle vilja veta om det här innebär att regeringen kommer att ha ett förslag i en ändringsbudget, där man ser till att den orättvisa beskattningen av dem som är födda 1957 kommer att ändras. Än så länge har vi bara hört bortförklaring på bortförklaring. Jag skulle vilja ha konkreta besked – och om *jag* vill ha det undrar jag hur gärna 57:orna skulle vilja ha besked.

Ni har svarat på deras mejl. Ni har skylt på andra. Vissa partier har sagt att de vill ändra detta, men de lägger inte fram några konkreta förslag. 57:orna får inga svar på sina frågor. De har mejlat ministrar som vägrar att svara. Det är dags att svara! Om ni inte kan göra det här i kammaren – ge åtminstone pensionärerna födda 1957 ett besked så att de vet vad de har att rätta sig efter! Säg att ni lyssnar på dem, eller erkänn att ni inte gör det!

Att Cecilia Rönn inte håller med om Vänsterpartiets budget förstår jag, för den är ju bra för låginkomsttagare. Den är bra för att minska klyftor och öka rättvisan i Sverige, och det är inte den politik som Cecilia Rönn står för. Men att säga att den är ofinansierad – det är däremot fel.

Anf. 29 CRISTER CARLSSON (M) replik:

Herr talman! Tack, Ilona Szatmári Waldau, för anförandet! Jag har ett påstående och en fråga.

Det är inte regeringen som höjer arvodet för riksdagsledamöterna, som påstods här. Det är Riksdagens arvodesnämnd, som inte innehåller vare sig statsråd eller riksdagsledamöter.

Jag vill gärna veta hur ni har tänkt rätta till problemet med 57:orna mer specifikt. Eftersom ni inte hade med det i budgeten måste väl det här ha varit ett lite yrvaket uppvaknande även för er. Jag vill gärna höra lite mer specifikt om detta. Vad tänker ni göra åt problemet runt 57:orna?

Anf. 30 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V) replik:

Herr talman! Tack, Crister Carlsson, för frågan! Ja, det stämmer. Det är inte regeringen som höjer riksdagsledamöternas arvoden.

Jag vill ändå fråga Crister Carlsson: Är det rätt att vi riksdagsledamöter ska få en arvodeshöjning som tar hänsyn till det ekonomiska läget när andra i samhället inte får det? Fackföreningarna uppmanas att hålla igen på sina löneanspråk för att man inte ska driva på inflationen. Varför har vi rätt till lönehöjningar när andra i samhället inte har det? Varför är det direktörer som har rätt till lönehöjningar för att möta inflationen när de som arbetar på golvet inte har det? Det skulle jag verkligen vilja veta.

Jag vill också säga något när det gäller budget. Om vi sänker skiktgränsen – vilket det också finns ett förslag om, som jag har yrkat bifall till – får statskassan in ganska mycket pengar. Då kan vi i stället sänka skatten för dem som är födda 1957.

Jag ska erkänna att jag inte har räknat på detta, men det handlar om ganska mycket pengar. Det är rätt många som tjänar över 48 000, och det är också många som tjänar över 70 000 och får en skattesänkning på 1 400 i månaden. Jag är helt övertygad om att detta kommer att täcka de ökade kostnader som det blir för 57:orna.

Det här handlar om rättvisa. Jag vet att vi har en regering som inte tycker att rättvisa och solidaritet är det allra viktigaste i världen, men tänk på dem som är födda 1957! Tänk lite rättvisa och solidaritet när det gäller dem!

Anf. 31 CRISTER CARLSSON (M) replik:

Herr talman! Jag fick inget svar på hur det här ska finansieras. Det enda Ilona Szatmári Waldau säger är att sänkt skiktgräns är lösningen. Men då tänker man inte på de dynamiska effekter detta får. Om man höjer skatten kanske det sänker ambitionen att jobba. I och med det blir det en sänkt inkomst till statens affärer. Det Ilona Szatmári Waldau säger hänger alltså inte riktigt ihop.

Vi vill sänka skatten för alla, och det stimulerar till jobb. Mer jobb ger mer inkomster till statens kassa. Det är vår filosofi.

Anf. 32 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V) replik:

Herr talman och Crister Carlsson! Regeringen och de borgerliga partierna som står bakom regeringen vill inte alls sänka skatten för alla, för ni vill ju inte sänka skatten för de pensionärer som är födda 1957. De ska enligt er ha 3 000 kronor mindre netto i månaden att röra sig med.

Jag förstår inte hur regeringen – vilket Crister Carlsson upprepade i ett tidigare replikskifte – kan mena att man inte behöver sänka skatten för 57:orna eftersom man har höjt jobbskatteavdraget så att det lönar sig för dem att jobba. Men hur ska de kunna få jobb? Den som har sjukförsäkring

eller a-kassa får inte fortsätta att leva på de systemen, utan de måste gå i pension. Hur ska de kunna få ett jobb och dra nytta av ett höjt jobbskatteavdrag? De behöver en pension de kan leva på. De behöver ha en förutsättning. De behöver inte att man ändrar reglerna mitt under pågående pension.

Att jag har fått en skattesänkning på 1 400 kronor i månaden och att jag kommer att få ett höjt arvode är mer pengar. Det kan man planera för. Men mindre pengar är mycket svårare att planera för.

Anf. 33 HELENA LINDAHL (C):

Herr talman! Jag står bakom alla våra reservationer, men för tids vinning yrkar jag bifall endast till reservation 11.

Langt bort i helvitta,
langt nol i väla
drar ja mitt dragspel
för värken i själa.

Bälgen ä sprucken.
Å sprucken ä själa.
Langt nol i helvitta.
Langt bort i väla.

För ungefär ett år sedan satt jag vid ett köksbord hemma hos Anders Andersson. Han bor i Svanabyn, som ligger utanför Dorotea i inlandet. Vi drack kaffe, åt hans goda doroteakaka och pratade om problem med plogningen av enskilda vägar. Mitt i en mening citerade Anders precis detta. Det är en dikt av en skald som heter Helmer Grundström, en norrländsk arbetarförfattare och naturskildrare som växte upp i en torparstuga i området.

Anders sa också att orsaken till bristen på samhällsservice är att man inte har några pengar i kommunen och att det finns för lite pengar till de enskilda vägsamfälligheterna. Det var därför han tyckte att orden i dikten passade så bra. Svanabyn, Dorotea och Vilhelmina kanske av vissa anses som väldigt ”langt bort i väla”.

Han ringde mig för att vi skulle prata om den här problematiken, och det var precis därför jag var där. Medan han sörplade på det varma kaffet i de vackra blåvita kopporna fick jag också höra hur situationen såg ut i hans by. Där bor det ungefär 15 personer. Tidigare hade en äldre man plogat vägen med sin traktor, men han orkade inte längre.

Problemet i dag är att få tag i entreprenörer som kan åka dit och ploga vägen. Det är inte så att det bara dräller av snöröjare i området. De kanske måste köra flera mil för att över huvud taget ta sig dit och kunna snöröja vägen. Då kan ni förstå vad framkörningsavgiften blir – det är tusentals kronor. Att gå till kommunen och fråga om extra stöd går heller inte. De här småkommunerna har knappt råd att betala löpande räkningar i slutet av månaden som det är.

För några år sedan träffade jag ett kommunalråd från en av inlandskommunerna i Västerbotten, närmare bestämt Dorotea – ni vet de som har högst kommunalskatt i hela landet. Han berättade att det var otroligt tufft med ekonomin för kommunen och att han i slutet av månaden hade väldigt svårt att sova då han inte visste om pengarna skulle räcka till räkningarna.

Det innebär att man kanske inte alltid kan upprätthålla liknande samhälls-service som många andra tar för given, som plogade vägar eller tänd gatubelysning.

Vad ska man då göra för att locka fler människor att flytta till kommunen? Man kan knappast höja kommunalskatten ännu mer. Man har ju Sveriges högsta. Det kommer inte heller att få fler företag att vilja etablera sig där. Så vad ska man göra? Detta är ett reellt problem som små kommuner i Sverige i dag ser, inte minst i norr där de stora avstånden finns och där det är långt till närmaste arbetsmarknad. Därför vill vi i Centerpartiet göra någonting åt det kommunala skatteutjämningsystemet som helhet. Genom åren har man gjort något åt delar men inte helheten.

Herr talman! Som kanske inte så många vet tillkom detta skatteutjämningsystem redan på 60-talet. Det var för att utjämna skillnader mellan stad och land. Så långt så gott. Men i dag går den största delen av penningpåsen i utjämningsystemet till storstadsregioner, inte till landsbygden. I en del fall har det också blivit en budgetregulator för vissa kommuner. I systemet finns nämligen i dag inget incitament för att jobba hårdare med utmaningarna eftersom pengarna kommer i alla fall.

Visst finns det stora utmaningar även i storstadsområden. Men man har någonting som mindre kommuner i glesbygdsområden inte har: närhet till arbetsmarknad, tillgång till arbetskraft med mera.

Herr talman! Jag vet att det finns en kommitté som tittar på det kommunala skatteutjämningsystemet. Jag hoppas att man ser att det måste förändras i sin helhet och att man ser de små kommunernas och våra landsbygders utmaningar med att få ekonomin att gå ihop. Vi vet ju att lösningen för små inlandskommuner med stora avstånd knappast är sammanslagning. Flera tomma penningpåsar blir inte en full påse för att man slår ihop dem.

Herr talman! En annan möjlighet för att ge framtidstro och öka utbyggnaden av den förnybara energin är att låta fastighetsskatten för vatten- och vindkraft gå tillbaka till lokalsamhället. Jag vet att det finns vissa i denna kammare som tycker att det är en väldigt dålig idé, men Centerpartiet tycker att det är en mycket bra idé. Detta har vi också drivit i decennier.

Jag ska ta ett exempel. Jokkmokk i Norrbotten är en av de kommuner i Sverige som levererar mest energi till vårt land. Men vad får man tillbaka? Ja, inte särskilt många arbetstillfällen i alla fall. Dessutom har man knappt pengar att betala sina räkningar med vid månadens slut. I stället får man många gånger gå med mössan i hand till staten och be om allmosor.

Detta är ingenting som man skulle behöva göra. Skulle Jokkmokk och andra vattenkraftskommuner få tillbaka en del av fastighetsskatten skulle man kunna planera för sin framtid på ett helt annat sätt. Man skulle också kunna se med tillförsikt på tillväxt. Det om någonting vore väl en bra idé att fundera vidare på.

En annan möjlighet är att de som uppför vindkraft också får ersättning från fastighetsskatten. I Finland gör man just detta. Det har inneburit att det är många finska kommuner som tävlar om etableringar, då de får någonting tillbaka samtidigt som man ökar tillgången på förnybar energi. Det kan förbättra ekonomin, och man får en framtidstro.

Herr talman! Jag skulle också vilja säga lite grann om det gröna avdraget, som Centerpartiet har drivit igenom. Det innebär en skattereduktion för arbete och material vid installation av grön teknik, och det måste sägas ha varit framgångsrikt. Privatpersoner kan nu enklare vara med och bidra till omställningen genom att investera i teknik som sänker det egna hushållets koldioxidavtryck. Vi vill dock att det gröna avdraget ska breddas för att påskynda omställningen och inkludera saker som investeringar i solvärme, energieffektiviseringsåtgärder, vattensnåla produkter, smarta hem-applikationer och konvertering av bilar till gas eller etanol.

Jag skulle vilja ta ett exempel som är väldigt aktuellt på landsbygden där jag bor, och säkert på många andra ställen runt om i Sverige, nämligen att man behöver byta enskilda brunnar. När jag flyttade till mitt hus var inte det första jag gjorde att springa och titta hur brunnen såg ut. När man sedan blev uppmärksam på det var det nästan pinsamt – det var väl en gammal oljecistern, tror jag. Så ser det ut på många ställen. Grannen hade bara ett enkelt cementrör i backen, utan botten.

Det är klart att man med tanke på övergödningen måste byta ut dessa för miljöns skull. Utmaningen är att det är väldigt kostsamt. Den som har en tjock plånbok kan betala för det. För min del blev det 70 000 kronor. För en del andra blir det över 100 000 kronor. Om man är ensamstående, kanske har en pension som man lever på, och ett byte av brunn kostar mer än själva husets värde förstår ni själva att det är lite svårt att gå till banken och låna pengar till en sådan investering.

Därför behöver vi hjälpa till med ett grönt avdrag så att fler kan göra exempelvis denna investering. Dessutom vet vi att det kommer att bli höga elpriser även i slutet av detta år och i början av nästa, under de kalla vintermånaderna. Då behöver vi kanske fler lösningar än enbart ett ökat stöd för solpaneler. Det är också bra, och regeringen har också med det i sin budget. Men vi önskar att det skulle vara betydligt mer.

Herr talman! Nu ser jag att jag har pratat väldigt länge. Jag har egentligen mer att säga, men eftersom det finns fler som väntar i kammaren – jag tror att det är justitiekammaren som är på plats – kommer jag att avsluta med att bara säga några ord om landsbygdsavdraget. Det får bli mycket landsbygd i dag, men det anstår väl ändå en centerpartist.

Skattepolitiken ska användas som redskap för att vara tillväxtskapande i hela landet. Kommuner med sviktande beskattningsunderlag som varit tvungna att höja skatten för att finansiera välfärden ska inte ha det som enda lösning. Den genomsnittliga kommunala skattesatsen för kommuner i norra Sverige är som sagt hög. Den ligger i dag på nästan 34 procent. Dorotea ligger absolut högst. Det kan jämföras med strax under 30 procent i Stockholm och cirka 32 procent för riket.

Den här utvecklingen leder inte bara till att landsbygden försätts i ett ekonomiskt underläge. Den utgör också en djup strukturell orättvisa. Landsbygdsbor har rätt till vård, skola, omsorg, trygghet och infrastruktur likvärdiga alla andras.

Landsbygdsbor bör också ha likvärdiga ekonomiska förutsättningar. I samband med budgetpropositionen för 2020 beslutades att utjämna denna skattekllyfta genom ett landsbygdsavdrag. Det vill vi ska fortsätta. Därför riktar jag en liten uppmaning till sittande regering om att gärna se över att öka landsbygdsavdraget. Det behövs.

Anf. 34 JAN RIISE (MP):

Herr talman! För en timme sedan fick jag veta att min kära kollega Rebecka Le Moine var tvungen att sjukanmäla sig i dag. Där stod vi med ett jättefint anförande och ett fåtal kandidater till att dela det med er. Tack till kammarkansliet som snabbt och lätt fixade att jag kan läsa upp detta!

För transparensens skull ska jag meddela att jag är född 1957. Men jag har, som ni känner till, en anständig ersättning härifrån och ska kanske inte betraktas som jävig.

Inkomstskatterna är viktiga för att upprätthålla vår välfärd. Miljöpartiet vill se en mer rättvis beskattning av inkomster och större omfördelning för att minska de ökande ekonomiska klyftorna. Vi vill se ett Sverige som håller ihop. Vi måste stoppa utvecklingen mot ökade klyftor. Ekonomisk jämlikhet är tätt sammanlänkat med en rad andra nyttor, inte minst tilliten till andra människor och samhällets institutioner i stort.

Det är helt fel prioriterat av regeringen att kraftigt sänka skatten för höginkomsttagare – även om det kan argumenteras för att det handlar om gränser som ändrats – samtidigt som alltför många hushåll tvingas vända på varje slant för att få pengarna att räcka till de viktigaste utgifterna. Det är inte rimligt att skatten sänks för personer som har det gott ställt samtidigt som statsministern, i stället för att lägga fram förslag på åtgärder som kan lindra effekterna av kostnadskrisen för dem som behöver det allra mest, ger svenska hushåll rådet att bita ihop.

Den förra borgerliga regeringen införde flera orättvisa skattekllyftor under sitt regeringsinnehav. Skatten sänktes för löntagare men inte för pensionärer och personer med sjuk- och aktivitetsersättning. De orättvisa skattekllyftorna arbetade vi i Miljöpartiet med att ta bort under den tid vi satt i regeringen. Vi lade fram förslag för att helt ta bort den så kallade pensionärsskatten och funkisskatten.

Tyvärr blev det inte så. När högerpartierna röstade igenom sin budget för 2022 återinfördes skattekllyftan mellan lön och sjuk- och aktivitetsersättning. Nu väljer man att behålla den också för 2023. Det är ovärdigt. Funkisskatten borde tas bort så fort som möjligt. De som får ta del av sjuk- och aktivitetsersättning ska inte betala extra mycket i skatt.

En annan orättvis skattekllyfta som har kommit till av vad som verkar vara ett mycket olyckligt misstag är att personer födda 1957 inte omfattas av det förhöjda grundavdraget. Alla andra som uppnått riktåldern för pension omfattas av det förhöjda grundavdraget. Ibland blir det fel, men då måste politiken ta sitt ansvar och åtgärda det. Vi har föreslagit att så ska ske.

Det är inte rimligt att 57:orna ska betala högre skatt än andra personer som uppnått pensionsåldern. Tyvärr verkar regeringen mer intresserad av att skylla ifrån sig än att åtgärda problemet. Att regeringen inte tar detta på allvar hotar i förlängningen förtroendet för det svenska pensionssystemet. Det är väldigt oroande. Regeringen borde sluta skylla ifrån sig och i stället komma med förslag på hur situationen kan rättas till.

Herr talman! Vi miljöpartister har länge sett grön skatteväxling som ett viktigt verktyg för att uppnå ett mer hållbart samhälle. Grön skatteväxling innebär att man höjer skatt på sådant som förorenar och är skadligt för klimat och miljö och att man i andra änden växlar detta mot sänkt skatt på arbete eller sådant som minskar utsläpp och miljöförstörelse. Grön skatteväxling kommer att spela en viktig roll i arbetet med att uppnå en cirkulär

Prot. 2022/23:75

15 mars

Inkomstskatt

ekonomi, där resurser återvinns och återanvänds. Återvunnet material kräver ofta mer arbetskraft och måste bli mer konkurrenskraftigt för att främja omställningen till en hållbar och cirkulär ekonomi.

Levande landsbygder är viktigt för hela landet. Hela Sverige ska leva. Vi förstår att den ekonomiska situationen kan bli tuff när man är beroende av bilen och bränslepriserna går upp. Därför tycker vi att skatten ska sänkas för personer som bor på landsbygden. Det är ett betydligt mer effektivt sätt att stötta personer på landsbygden under rådande kostnadskris än att öka fossila subventioner. Den nuvarande kostnadskrisen visar att vårt beroende av fossila bränslen är en stor ekonomisk risk för svenska hushåll. Därför måste vi accelerera den gröna omställningen i stället för att fördjupa vårt beroende av de bränslen som orsakat krisen från början.

När vi befinner oss i en tuff ekonomisk situation krävs det politiker som klarar av att prioritera det som är viktigt. Därför måste den ekonomiska politiken stötta de hushåll som har störst behov i stället för att göra stora skattesänkningar för höginkomsttagare. Det är en prioritering som jag tror att de allra flesta kan hålla med om är rätt och riktigt.

Jag står självklart bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall till endast reservation nummer 5.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 12.)

§ 8 Straffrättsliga frågor

Justitiekammarens betänkande 2022/23:JuU11

Straffrättsliga frågor

föredrogs.

Anf. 35 CHARLOTTE NORDSTRÖM (M):

Herr talman! En tioårig flicka som var på besök i Göteborg blev knivhuggen. Även flickans mormor blev knivhuggen och fick lindriga skador. Tänk vad flickan och hennes närstående får gå igenom – tragiskt och fruktansvärt.

Man upprörs över och sätter sig in i det som hänt ur många perspektiv. Jag gör det själv som mamma och mormor. När jag sitter med mitt barnbarn i famnen kan jag inte släppa det som medierna rapporterar om. Den otrygghet som eskalerat är oacceptabel. Det är inte det Sverige som jag vill att mitt barnbarn och hennes syskon och kompisar ska växa upp i.

Att det sedan uttrycks att den misstänkte gärningsmannen ska ha blivit dömd för 52 brott känns absurd och helt vansinnigt. Den senaste domen föll 2021. En sådan brottssvit måste det bli stopp på. Det måste också bli ett ökat fokus på brottsoffren. Det får inte fortsätta vara som det varit och är. Det får inte fortsätta. Detta är bara en av många händelser som berör och upprör många invånare.

Svensk rättspolitik har i praktiken ofta värnat gärningsmännen framför tryggheten och respekten för brottsoffren. Ett brott drabbar många, inte bara den som blir utsatt för brottet. Det handlar också om familjen och vännerna till offret. Trots det har det ofta varit gärningsmannen som stått i fokus för samhällets olika insatser. Vi måste förändra detta i grunden.

Min bestämda uppfattning är att samhället alltid ska stå på brottsoffrets sida.

Våldet och otryggheten inskränker friheten för allt fler i vardagen. Och gång på gång ser vi att utdömda straff och skadestånd inte är i paritet med det allmänna rättsmedvetandet och med medborgarnas syn på vad som är rättvist.

Frågan är ju vad som kommer att hända med förtroendet för rättsstaten om detta får fortsätta och när människor upplever att rättsväsendet inte fyller sin funktion.

Herr talman! Vi måste – och vi kan – vända denna utveckling och stoppa dessa vedervärdiga händelser. Vi kan återupprätta rättsstaten och respekten för lag och ordning med hjälp av bland annat den genomgripande översyn av strafflagstiftningen som är på gång, för i Tidöavtalet beskrivs hur regeringen tillsammans med samarbetspartiet kommer att utarbeta och genomföra reformer för att bekämpa och förebygga brott samt öka tryggheten.

En fullständig och genomgripande översyn av strafflagstiftningen genomförs, vilket till exempel innebär att straffen för flertalet brott ska skärpas och att fängelse kommer att dömas ut i fler fall än i dag. Dagens form av mängdrabatt ska avskaffas, och återfall ska straffas hårdare. En ny påföljd, förvaringsdom, ska införas för personer som utgör en samhällsfara genom exempelvis hög risk för återfall i allvarlig brottslighet. Straffen för gängrelaterad brottslighet ska också skärpas, och det är bara några exempel på vad som är under arbete.

Detta handlar förstås inte bara om att skärpa lagarna; vi måste också få alla människor i Sverige att följa lagarna och dela de värderingar som ligger till grund för dessa. Jag vill sätta brottsoffren i fokus och skydda samhället och dess invånare från de kriminella och våldsutövarna.

Riksdagen har i dag att behandla de straffrättsliga frågorna. Det handlar om ett stort antal motioner med bredd och djup. Många av dem är intressanta och bra, och jag ser det positiva i dem. Det är glädjande att vi är flera som vill förbättra och göra skillnad. Det känns hoppfullt.

Herr talman! Det är första gången för mig i den här talarstolen, och med min kommunalpolitiska erfarenhet skulle jag lätt på ren rutin kunna föreslå att vissa motioner skulle kunna anses besvarade. Men så gör man ju inte i den här församlingen.

Många utredningar pågår som rör de områden det finns motioner kring. Stora delar är redan omhändertagna i och med Tidöavtalet, pågående arbete och utredningar från tidigare utskottsarbete. För att lyfta fram något utöver översynen av brottsbalken kan jag nämna att ytterligare straffskärpningar av fridskränkingsbrotten omfattas av den pågående översynen av kontaktförbudslagstiftningen.

När det gäller sexualbrottslagstiftningen ska Utredningen om barns skydd mot sexuella kränkningar samt vissa frågor om brott mot kvinnor och äldre redovisa sina slutsatser efter sommaren.

Vad gäller förstärkt straffrättsligt skydd för vissa samhällsnyttiga funktioner föreslår nu regeringen hårdare tag mot dessa brott. Många människor är utsatta för våld, hot och trakasserier på grund av sitt yrke. Det är oerhört viktigt att vi lagstiftare markerar hur allvarligt vi ser på den typen av angrepp. Den brottsligheten är allvarlig i sig, men eftersom brottsoffren bär en viktig funktion i samhället blir det också ett angrepp mot demokra-

tin och det öppna, fria samhället. Förslagen granskas nu av Lagrådet, och tanken är väl att lagändringarna ska träda i kraft den 1 augusti 2023.

Jag nämnde tidigare en man med 52 brott i brottsviten. Det behövs en tydligare markering mot upprepad brottslighet. Flerbrottsutredningen har nyligen överlämnat sitt betänkande, och arbete pågår med beredning av det. Beredning pågår också av återfallsregleringar.

Tillsammans, här i kammaren, måste vi återupprätta lag och ordning så att Sverige kan bli ett tryggt land. Vi kan, och vi ska, stoppa det som pågår. Vi ska vända utvecklingen och sätta brottsoffren i första rummet. Det ska inte gå att komma undan. Det ska inte löna sig att begå brott. Utrednings- och beredningsarbete pågår som sagt inom många områden av de mest angelägna motionsyrkandena om de straffrättsliga frågorna. De är omhändertagna, och vi ser fram emot när förslagen kan behandlas här i kammaren. Med detta som grund, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden.

(Applåder)

Anf. 36 MATTIAS VEPSÄ (S):

Herr talman! Ärade utskottskollegor! I dag debatterar vi justitieutskottets betänkande *Straffrättsliga frågor*. Trygghetsfrågorna har varit i centrum för den politiska debatten under lång tid, och precis som föregående talare sa är vi många som oroas över hur det allt grövre våldet med skjutningar och sprängningar just nu drabbar många oskyldiga och ökar otryggheten i stadsdelar över hela vårt land. Dessutom ser vi hur äldre gängkriminella utnyttjar barn. 15-åringar som skulle ha gjort matteläxan eller sovit över hos en kompis begår i stället mord med tunga automatvapen. Så kan vi inte ha det.

Den socialdemokratiska regeringen lade om kriminalpolitiken, skärpte ett åttiotal straff och gjorde över 30 kriminaliseringar. Vi byggde ut polisen och satte upp ett ambitiöst polismål. Vi ser nu effekterna med fler dömda och fler utdömda fängelseår. Men vi inser också att mer måste göras.

Tidöavtalet markerar en förändring i svensk politik. Fokus ligger på repressiva åtgärder, men jag menar att regeringen tillsammans med Sverigedemokraterna inte förstår helheten. Även om vi i dag ska debattera straffrättsliga frågor kommer inte ett ensidigt fokus på hårdare straff att lösa alla problem. Det krävs också förebyggande insatser och inte minst en politik som håller ihop samhället. Jag återkommer till det senare i mitt anförande.

För en vecka sedan var det den 8 mars, internationella kvinnodagen. Men det duger inte att endast en dag om året uppmärksamma en sådan stor och viktig fråga – en av de två viktigaste frågorna för oss socialdemokrater – som att stoppa mäns våld mot kvinnor.

Det dödliga våldet mot kvinnor är det yttersta förtrycket. Kvinnor utsätts varje dag för våld, trakasserier och sexualbrott. Våldet drabbar också barn som tvingas bevittna övergrepp och misshandel. Var 20:e minut anmäls en kvinnomisshandel, dygnet runt. För mer än en kvinna i månaden slutar ett förhållande med en man med att hon blir mördad, ofta i samband med att hon vill lämna gärningsmannen.

I regeringsställning tog vi socialdemokrater fram ett 99-punktsprogram som innehåller förslag på många olika områden. Programmet måste genomföras i sin helhet, samtidigt som fler nya åtgärder måste komma till. Under de senaste mandatperioderna har ett flertal viktiga steg tagits såväl när det gäller straffskärpningar som förebyggande arbete. Bland annat har hedersmotiv gjorts till en försvårande omständighet när domstolen bestämmer straff, och ett nytt brott om hedersförtryck har införts.

Just nu utreds ytterligare skärpningar för att komma åt hedersförtryck, som oskuldskontroller och omvändelseterapi. Socialdemokraterna ser fram emot utredningens förslag. I regeringsställning skärpte vi straffen för sexualbrott, och samtyckeslagen infördes som innebär ett skifte i synen på våldtäkt. Straffen för misshandel, grov kvinnofridskränkning och överträdelse av kontaktförbud skärptes också. Det är numera straffbart att utsätta ett barn för att se och höra våldsbrott i en nära relation. Reglerna ändrades så att polisen kan komma åt viktiga bevis i form av till exempel sms mellan makar.

Socialdemokraterna vill se en nollvision mot mäns våld mot kvinnor. Våldet ska förebyggas, och de män som begår brott mot kvinnor ska straffas. Straffen för grovt kvinnofridsbrott behöver förändras. För att skydda kvinnor från andra typer av kränkningar än de som är fysiska och från kontrollerande beteende vill vi även kriminalisera psykiskt våld. Vi anser att det bör införas en särskild straffskärpningsgrund för hatbrott mot kvinnor.

Herr talman! Socialdemokraterna vill att straffen för brott som ofta begås av gängkriminella ska skärpas. Det gäller grovt olaga tvång, olaga hot, grovt olaga hot, rån, utpressning och grov utpressning. Att begå brott måste leda till en kännbar konsekvens.

Sedan 2014 har den socialdemokratiska regeringen genomfört en hel del nya straffskärpningar. Fler avtjänar längre fängelsestraff, men det finns mer att göra. Brottens allvar måste återspeglas i straffet, inte minst när det gäller flerfaldig, upprepad brottslighet.

Höjningen av minimistraffet för grovt vapenbrott till två år med obligatorisk häktning gav en framgång. Vi vill tydligare markera brottets allvar för att få bort gängkriminella från gatorna genom att gå vidare på den vägen och fördubbla minimistraffet till fyra år. Därmed kan polisen komma åt ännu fler. Polisen ska även kunna använda hemlig rumsavlyssning, så kallad buggning, vid misstanke om grovt vapenbrott.

För att pressa tillbaka gängen måste vi dock göra allt vi kan för att bryta rekryteringen. Vi ser ett behov av att komma åt den grova brottslighet som drabbar och lockar många unga. Vi vänder oss mot generella straffskärpningar; vi får inte hamna i ett läge där unga pressas in i tyngre kriminalitet eller att man låser in dem i ett slags universitet för kriminalitet där de fostras in i en kriminell livsstil utan återvändo för att våra verktyg har blivit för trubbiga. En sådan utveckling skulle snarare öka problemen än minska kriminaliteten.

Vi socialdemokrater har två övergripande prioriteringar för kriminalpolitiken. Jag har i dag kort redovisat detta och pekat på ett antal områden där vi ser behov av att ta ytterligare steg inom straffrätten. Vi ska knäcka gängkriminaliteten och stoppa mäns våld mot kvinnor.

Regeringens och Sverigedemokraternas politik är inriktad på att skärpa fler straff. Vi ser att det visserligen behövs skärpta straff och fler poliser, men det behövs också fler förebyggande insatser. Därför har vi socialdemokrater satt ett mål om att varje satsad krona på polisen ska mötas med en krona på förebyggande verksamhet. Vi kan inte acceptera att allt fler yngre dras in i kriminalitet, och därför måste vi göra allt vi kan för att bryta nyrekryteringen. Här gör regeringen inte tillräckligt.

Herr talman! Varje dag rapporteras det att vanligt folk får det tuffare ekonomiskt. Arbetslösheten växer, och en varselvåg sköljer över landet. Regeringens oförmåga att se helheten gör mig oroad.

Bilden av brottsligheten är komplicerad, och vi vet att de allra flesta i vårt samhälle inte begår brott. Vi vet också att detta gäller eftersatta bostadsområden. Men samtidigt drabbar de grova brotten dessa områden allra värst, och gängen rekryterar barn just där.

Fattigdom är inget brott, men växande ojämlikhet ökar otryggheten och minskar tilliten. För den som vill minska kriminaliteten och öka tryggheten handlar det alltså om att minska orättvisorna i samhället. Vi vet att samhällen med stora skillnader också är mer otrygga.

Regeringen pratar om att föra en politik som ska hålla ihop vårt land. Men sanningen är ju att Sverigedemokraterna tillsammans med regeringen valde att sänka skatten för höginkomsttagarna, ta bort stödet till billiga hyresrätter och sätta välfärden på svältkur – detta mitt under en djup ekonomisk kris.

För min del är det obegripligt, och jag förstår faktiskt inte hur nedskärningar i skola, socialtjänst, arbetsmarknadsutbildningar eller investeringar i samhället kan bidra till att öka sammanhållningen eller öka samhällets möjligheter att bryta kriminalitet.

Detta är en regering som inte ser, hör eller gör skillnad för vanligt folk. Regeringens oförmåga att inse behovet av förebyggande insatser samtidigt som vi skärper straffen och satsar på polisen innebär stora risker framåt.

Vi står bakom våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 32.

(Applåder)

Anf. 37 TORSTEN ELOFSSON (KD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga motionsyrkanden.

Brottsligheten har förändrats över tid. Organiserad brottslighet och gängkriminalitet i sin nuvarande form var för ett antal år sedan helt okända begrepp i vårt land. Vår nuvarande brottsbalk kom till i en annan tid och har byggts på efter hand, men ändringar krävs. Regeringen har därför påbörjat en fullständig och genomgripande översyn av strafflagstiftningen. Den täcker väl många av de förslag som återfinns i de skilda motionerna, som många gånger är vällovliga på olika sätt.

En grov våldsvåg med starka kopplingar till gängkriminalitet och organiserad brottslighet sveper över landet. Skjutningar och sprängningar har dessvärre blivit en del av vår vardag, och med dem följer en ökad otrygghet. En skärpning av strafflagstiftningen och påföljderna är därför önskad, välbehövlig och nödvändig.

Målet för regeringen är att öka tryggheten, att förebygga att fler unga dras in i kriminalitet, att fler brott utreds och leder till lagföring, att bekäm-

pa den grova organiserade brottsligheten, att brottsoffren får ökad upprättelse och att straffen blir mer rättvisa.

Herr talman! En nyckel till detta är att fler brott utreds och leder till lagföring. Brottsupplärning är i sig brottsförebyggande, och vi måste öka insatserna i den delen framöver. Straffskärpningar är till ingen nytta om människor upplever risken för upptäckt och lagföring som försumbar.

Polisens brottsutredande verksamhet utgör i dag en flaskhals i bekämpandet av den grova kriminaliteten. Vi ser en brist på erfarna utredare. Nationellt forensiskt centrum, NFC, har långa handläggningstider, vilket fördröjer och försvårar utredningen och minskar givetvis möjligheterna till åtal och lagföring.

Herr talman! Undersökningar visar att folk i gemen har stort förtroende för polisen, men samma undersökningar visar att de som utsatts för brott klagar på effektiviteten. Endast 25 procent av de tillfrågade är nöjda med polisens insatser. Uppklaringen av gängrelaterad brottslighet är låg. Brotten är komplexa, resurskrävande och svåra att utreda.

Utöver det konstaterar Riksrevisionen i sin senaste granskning av polisens hantering av mängdbrott att den är nedslående. Mängder av brottsanmälningar direktavskrivs. Förundersökningar läggs ned även när utredningsläget är relativt gott, och många ärenden läggs på hög. Kort konstaterar Riksrevisionen att polisens hantering av mängdbrott är ineffektiv.

Låt mig nämna ett exempel. Livsmedelshandlarna har gjort en pilotstudie där man har skickat in 100 ärenden där bevisläget varit gott. Det gäller i huvudsak stöldärenden inom livsmedelshandeln. Inte ett enda av dessa ärenden har dock lett till åtal eller lagföring.

Dessa brott är egentligen instegsbrott och början på en kriminell karriär. Om det sänds ut signaler att ingenting händer leder det till att man fortsätter på sin brottsliga bana.

Företag har slutat anmäla. Svenskt Näringsliv uppskattar att skadekostnaderna för brott uppgår till ungefär 100 miljarder årligen. Rånoffer vågar inte anmäla. Bedrägerier mot äldre skrivs av eller läggs i balans. Kvalitetsbrister i förundersökningar gör att dessa inte leder till åtal eller lagföring. Listan kan göras väldigt lång.

Den som utsätts för brott har ett berättigat krav på upprättelse och att någon form av rättvisa skipas, och där brister det i dag. Det sorgliga är att många aldrig får sin sak prövad eller den hjälp som förväntas.

Jag är väl medveten om att de många grova våldsbrotten är prioriterade och tär på polisens resurser, men det finns brister i kriminalpolisverksamheten som måste åtgärdas om vi ska lyckas med målsättningen att öka tryggheten och minska brottsligheten.

Kristdemokraterna ser gärna en ökad satsning i denna del så att vi når en reellt ökad brottsupplärning och får en utredningsverksamhet inom polisen som är betydligt effektivare än vad den är i dag. Det behövs för att vi ska få en ökad lagföring av de grovt kriminella liksom även inom mängdbrottsligheten.

Detta är i sig, som jag nämnde, en brottsförebyggande verksamhet som jag tror att vi underskattar, och det är där jag tror att vi måste sätta in resurserna framgent. Skärpt lagstiftning, strängare straff och bättre påföljder välkomnas. Vi måste se till att det också blir verkstad av detta.

(Applåder)

Anf. 38 ADAM MARTTINEN (SD):

Herr ålderspresident! Jag noterar att Socialdemokraterna än i dag tycks vara väldigt stolta över den straffpolitik som de lyckades genomföra under sina åtta år i regering. Mycket av det här upprepades av Socialdemokraterna tidigare i debatten.

Två års vårdinsats från samhällets sida som straff för den som begått ett så allvarligt brott som mord – hur är det möjligt? Det frågar sig säkert de flesta i vårt land. Jag kan svara på det. Det är Socialdemokraterna som har gjort det möjligt. Och Socialdemokraterna har inte bara gjort det möjligt – de har även aktivt försvarat så låga straff som två års vårdhem för mördare som till och med kan ha omfattande brottshistorik sedan tidigare. För Socialdemokraterna är detta rimligt och avvägt. De är väldigt stolta över den straffpolitik som de lyckades prestera under sina åtta år i regering. Just detta, liksom väldigt många andra mycket låga straff och bristande respekt för utsatta brottsoffer och deras anhöriga, har Sverigedemokraterna väldigt länge försökt att ändra på.

Herr ålderspresident! Nu har vi en ny regering på plats. Vi har ett Tidöavtal som kommer att innebära stora förändringar på det straffrättsliga området. Det kommer att ta några år innan de stora lagändringarna är på plats. För Sverigedemokraterna är Tidöavtalets stora ändringar på det straffrättsliga området bara början på ett långt arbete för att skapa upprättelse för brottsoffer och deras anhöriga och straffa personer som begår allvarliga brott väldigt hårt utan hänsyn till just brottslingarnas intressen.

Herr ålderspresident! Låt oss hoppas att Socialdemokraterna aldrig mer får inflytande över rättspolitik eller straffrättsliga frågor. Två års vårdinsats för ett brott som mord är ett skämt. Det är ett slag i ansiktet på anhöriga och ett politiskt svek som vi aldrig får glömma.

Jag noterar att Socialdemokraternas företrädare i debatten om betänkandet *Straffrättsliga frågor* väljer att till stora delar prata om skola och socialtjänst i sitt anförande. Men de straffrättsliga frågorna anser jag är så pass viktiga att vi borde kunna fokusera på vad vi respektive partier anser är rimligt inom just dessa frågor.

Tidöavtalet, som nu är på plats, mellan regeringen och Sverigedemokraterna gör att de straffrättsliga frågorna för den här debatten är något bantade. Trots det finns det nästan 40 reservationer. Sverigedemokraterna fortsätter att lämna reservationer i de straffrättsliga frågorna. Vi står givetvis bakom samtliga av våra reservationer, men för tids vinnande väljer vi att yrka bifall endast till reservation 35, som behandlar livstidsstraffet. Den som fått ett livstidsstraff kan i dag efter tio års avtjänat straff på anstalt ansöka om att få ett tidsbestämt straff. Vi menar att det är fullt rimligt att kunna döma personer som begår väldigt allvarliga brott till just livstid utan möjlighet att få livstidsstraffet omvandlat till ett tidsbestämt straff. Just detta hanterar vi i den reservation som vi väljer att yrka bifall till i den här debatten.

När det kommer till straffpolitik finns det olika värden att beakta. Vi i Sverigedemokraterna har haft brottsofferperspektivet som utgångspunkt när vi utformat vår straffpolitik. Vi utgår inte från brottslingarnas intressen av att återrehabiliteras så snabbt som möjligt, utan vi utgår från upprättelsen för brottsoffer och deras anhöriga. Det måste ske en rimlig avvägning med den utgångspunkten för att fler människor i vårt land ska få respekt för rättsväsendet och våra rättsvårdande myndigheter. Jag tror att det är en

farlig utveckling, herr ålderspresident, om vi frångår detta och fortsätter den linje där man kan få två års vårdinsats från samhällets sida om man begår ett så allvarligt brott som mord. Jag tror att det är en farlig väg för respekten för och tilliten till rättssamhället.

Man kan också använda straffpolitiken för att komma åt exempelvis grov organiserad brottslighet. Inkapacitering är en väldigt viktig del i det hela, men också att skärpa straffen på ett sätt som avskräcker från att begå väldigt allvarliga brott. Ett exempel är något som Socialdemokraterna ofta pekar på att de själva gjorde under förra mandatperioden, nämligen att skärpa straffet till två år för grovt vapenbrott. Det ansåg Sverigedemokraterna vara en väldigt rimlig väg att gå vid det tillfället. Problemet var bara att det hade varit betydligt bättre att göra det väldigt mycket tidigare.

Vi kunde i vårt land se en våldsupptrappning mellan kriminella gäng under 00-talet och i början av 10-talet. Man använde då skjutvapenvåld för att markera – skjuta i benet och skada sina motståndare. Då hade en straffskärpning till två år varit en rimlig insats för att avskräcka från att använda vapen i konflikthanteringen. Men Socialdemokraterna valde att vänta till dess att man mördade kallblodigt på öppna gator. Den allmänna debatten krävde straffskärpningar på området till den grad att det till slut gjordes. Men då var det för sent, herr ålderspresident, att uppnå en avskräckande effekt med en sådan straffskärpning.

Just oförmågan att hantera det här genom att gå före och visa vägen är en farlig del i det hela. Jag menar att Sverigedemokraterna och Tidöpartierna har betydligt bättre förutsättningar att agera innan det är för sent, även på det straffrättsliga området.

Anf. 39 MARTIN MELIN (L):

Herr ålderspresident! Den nya regeringen har, när det kommer till rättspolitiken och Tidöavtalet, ihop med Sverigedemokraterna ett arbetsprojekt som innehåller flera politiska reformer. Syftet med de här reformerna är att öka bekämpandet och förebyggandet av brott och på så sätt öka tryggheten i samhället.

Jag tänkte ägna några minuter åt att prata om några av de här reformerna. Jag skulle nämligen önska att det kunde pratas mer i det här huset om de kriminella och om kriminalitet. Kriminalitet är någonting som berör många, som drabbar många och som påverkar vårt samhälle. Det behöver pratas mycket mer om kriminalitet.

Jag ser inga problem med att en kriminell som begår ett brott får en chans att visa att han eller hon har bättrat sig efter avtjänat straff. Jag kan till och med sträcka mig så långt som att man kan få en andra chans. Men sedan måste vi någonstans börja diskutera hur många chanser en kriminell ska få. Är det 5, 10 eller 30? Var går gränsen? Vi måste titta mycket mer allvarligt på hur livsstilskriminella personer uppför sig. Det är personer som lever på att begå brott, som åker ut och in på våra anstalter och som får villkorliga domar på löpande band.

En person som har en hög andel återfall visar att han eller hon inte är mottaglig för den vård, terapi eller återanpassning som erbjuds inom kriminalvården och frivården. Då finns det några alternativ. Antingen låter man den här personen fortsätta begå brott och skapa fler brottsoffer, eller så ser man till att låsa in personen en längre tid, så att den inte kan begå fler brott och skapa fler brottsoffer. Jag vet faktiskt inte vad det tredje

alternativet skulle vara. Samtal, terapi och återanpassning verkar ju inte fungera.

Likaså tycker jag att det är fel att en person som begår flera brott, till exempel 15 inbrott under en tremånadersperiod, inte döms för varje brott enskilt. I dag klumpas alla inbrott ihop, och så utdöms *ett* straff. Varje inbrott prövas förvisso individuellt i domstolen, men jag skulle vilja att det sedan också utdömdes ett unikt straff för varje enskilt inbrott och att man därefter räknade ihop den sammanlagda strafftiden. Jag vet att det inte är möjligt i dag, och jurister jag har pratat med menar att strafftiden skulle bli så hög. Jag anser ändå att straffen bör reformeras på något sätt.

Allt fler vågar i dag inte vittna, och det här har jag pratat om förut. Man är rädd för att själv råka illa ut. Statistiskt sett vet vi att risken att vittna och råka illa ut är ganska låg, men ändå händer det. Och det är allvarligt. Samhället måste kunna skydda dem som vittnar – dem som ställer upp.

Brottet övergrepp i rättssak, där man hotar ett vittne eller ger sig på en person som har vittnat, måste lyftas upp och värderas mycket mer allvarligt än i dag.

Det är också intressant att det under så många år inte har varit kriminellt att rymma från en anstalt eller ett fängelse. Jag har frågat många visa människor om detta, och det bästa svaret jag har fått är att det måste finnas ett hopp för de intagna. Tanken på att de ska kunna rymma ostraffat måste finnas där.

Detta låter i min värld märkligt. Varför vill vi att en dömd sexbrottsling, en serievåldtäktsman, ska kunna sitta i sin cell och tänka på att rymma och att det i så fall inte skulle kosta något i form av ett straff? Det är obegripligt.

Jag förstår inte denna iver över att de kriminella ska ha det bra. Tro nu inte att jag är en person som vill se fängelser med stampade jordgolv och vatten och bröd. Absolut inte. Tvärtom. Jag vill se fängelser som kan erbjuda meningsfulla aktiviteter och drogfri miljö. Det får gärna finnas biografier och gaming-rum – inga problem, speciellt för dem som avtjänar långa straff. Men det ska ingå att sköta sig. Att rymma från ett fängelse ska inte vara straffritt.

Hur ska myndigheterna jobba mot unga lagöverträdare, personer under 18 år, som begår brott – eller rättare sagt jobba med dem? En av reformerna i regeringens och Sverigedemokraternas arbetsprojekt handlar om att stoppa unga män från att över huvud taget hamna i situationer där de begår grova brott, bland annat genom att utveckla och effektivisera LVU, lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga, som ger myndigheterna större möjligheter än tidigare att omhänderta ett barn som riskerar att dras in i organiserad brottslighet. Det är viktigt att myndigheterna ingriper tidigt när ett barn håller på att dras in i brottslighet. När jag pratar med socialarbetare och poliser nämner de barn i mellanstadiet, alltså 10–11-åringar. Även ett ökat föräldraansvar kan vara en del av lösningen, där socialtjänsten kan besluta om obligatoriska insatser för såväl barnen som vårdnadshavarna. Det finns även de som menar att detta att lägga en del av det ekonomiska ansvaret på vårdnadshavarna kan ge effekt, till exempel vid skadestånd.

Herr ålderspresident! Jag vill avsluta med att prata om något som ligger mig mycket varmt om hjärtat. Under alltför många år har våld mot poliser setts som något som poliser ska räkna med. Det ingår i jobbet att få en smäll, få en sten i huvudet, bli bespottad eller bli påkörd.

Många poliser har genom åren varit besvikna på hur lågt domstolarna har värderat våld mot polis; straffvärdet har varit för lågt. Likaså har det varit svårt att få skadestånd och ersättningar, just med hänsyn till att poliser ska "tåla" detta. Detta vill vi ändra på. Vi vill stärka skyddet för poliser, ordningsvakter och andra brottsbekämpande grupper. Likaså vill vi skärpa straffen för hot om våld mot tjänsteman och införa brottet missfirmelse mot tjänsteman.

Just det sistnämnda får mig att reagera. Det är en gåta för mig varför vi folkvalda inte tycker att det är allvarligt. Det ska *inte* vara straffritt att kalla en polis för hora. Jag vet inte vem som vill leva i ett samhälle där det är acceptabelt att kalla en kvinnlig polis för könsord, eller där man grafiskt kan skrika efter henne vad man sexuellt vill göra med henne. Vem vill se ett sådant samhälle? Det är för mig obegripligt. Det ska bli intressant att följa vilket parti, eller vilka partier, som tycker att det ska vara okej.

(Applåder)

Anf. 40 GUDRUN NORDBORG (V):

Herr ålderspresident! Det finns förstås mycket att säga om straffrätt och dagens kriminal- och straffrättspolitik. Frågan är hur vi bromsar den kriminalitet som förskräcker många av oss i dag. Vi får ständiga påminnelser om de kriminella gängens våldsamma framfart, som drabbar många ekonomiskt. Vi får också många uppgifter om hur kvinnor och barn drabbas av mäns våld – alltför ofta med dödlig utgång. Minst en kvinna mister livet varje månad, och det sker ofta i situationer där de är på väg att bryta upp från en våldsam och farlig man. Ibland drabbar våldet direkt barnet – också där med risk för dödlig utgång. Tintinfallet är ett exempel på detta.

Varför nämner jag dessa två block ungefär samtidigt? Det är för att jag ser samband. Det är inte en tillfällighet att många av de barn som har vuxit upp i hem där de har sett pappa slå och använda våld som maktmedel själva uppfattar att det är effektivt i kommande relationer och i relation till andra. Fler uppmärksammar att detta kan ingå som en komponent i att välja en allvarlig kriminell bana tillsammans med andra i ditt gäng eller din grupp.

Vi måste se sambanden och försöka begränsa alla former av mäns våld, både det som riktar sig från gängen och det som riktar sig mot kvinnor och barn. De hänger ihop, men vi har förmåga att begränsa dem om vi går in tidigt. Framför allt ska barn stöttas. Det är oerhört viktig förebyggande verksamhet.

Vi i Vänsterpartiet är självklart för att när brott begås ska de bestraffas. Det är viktigt ur ett samhällsperspektiv att vi markerar gränser för vad som är tillåtet. Det som många sätter fokus på i dag är straffens längd. Där måste det naturligtvis finnas proportioner. Vi måste vikta vad vi anser vara allvarliga brott. Där ska straffen och sanktionerna vara mer effektiva, och en översyn behöver ske. Man har börjat inse att brott mot kvinnor och barn är väl så allvarliga som många andra brott i samhället.

Med detta sagt är strängare och strängare straff inte alltid effektivt. Det finns forskning som i övertygande underlag visar att det inte fungerar så. Straff betyder något, men förebyggande insatser är allra viktigast.

Jag bor sedan länge i Umeå. Det är en stad som lyfts fram medialt för att ha lyckats förhållandevis bra att mota bort gängkriminalitet. Vilka bakgrunder finns i Umeå? Det är en radikal stad. Där finns en stark feminism. Staden är medvetet samhällsbyggande, som inte är lätt att fixa på några minuter eller några år. Det har bland annat handlat om att hela tiden värna om att när staden byggs ut – den har expanderat kraftigt – ska det hela tiden ske med blandad bebyggelse. Det ska finnas hyresrätter, bostadsrätter och villor. Vi ska motverka allt vad segregation heter så mycket som det bara går, och det ska finnas sociala insatser med bra skolor och aktivitetsformer som också stöttar dem som har det sämst i samhället.

Jag ska inte säga att det är självklart hur det har gått, men det har funnits många vinster i de processerna. Och det är fortfarande så att många kämpar för att bygga vidare på det inkluderande och mer jämlika samhället.

Då är vi också inne på vad det är som sker i dag för att skapa klyftor och grogrund för kriminaliteten. Ja, det är ju de oerhört växande klassklyftorna och fruktansvärda löneskillnader. Det blir gap mellan människor, och man kan nästan förstå att det provocerar. ”Jag vill också ha, och ibland tar jag mig rättigheter.” Det är förfärligt, men vi måste inse att sådana samband finns. Att satsa på ett jämlikt samhälle är det allra viktigaste vi kan göra.

När det gäller kriminalitet och straff är det här med proportionalitet jätteviktigt – det och att det blir en lagföring över huvud taget. Annars kvittar det ju vilka straffsatsar vi sätter upp på papper i lagtexterna.

Det handlar också om att vi gör meningsfulla situationer – att straff inte enbart handlar om förvaring. Där är det stora utmaningar inom kriminalvården i dag. Det får vi återkomma till, men där finns det stora risker att vi inte kan satsa på vare sig arbetsträning eller behandlingar inom kriminalvården och att det redan där skapas nya grupperingar och mycket våld som drabbar både intagna och personal.

Jag vill yrka bifall till reservation 14. Det är ett inlägg i debatten som handlar om att vi vill att Sverige ska leva upp till FN-konventionen om funktionsrätt. Det gör vi inte i dag.

En glipa där är det som reservation 14 handlar om – att personer med funktionsnedsättningar inte räknas som en grupp som kan utsättas för hets mot folkgrupp. Det vill vi läka och ändra på.

Det är naturligtvis också önskvärt att funktionsnedsättning införs som en särskild hatbrottsgrund. Det har vi motionerat om, och vi hoppas att den utredning som nu tittar på straffskärpningar täcker in det temat.

Det finns väldigt mycket mer att säga, men jag får stanna där för tillfället.

Anf. 41 ULRIKA LILJEBERG (C):

Herr ålderspresident! Sverige möter dagligen stora utmaningar. Som folkvald är jag stolt över de professionella medarbetare som varje dag året runt gör insatser för det offentliga, för oss i det gemensamma. Det sker inom många områden, men jag vill här i dag i den straffrättsliga debatten

rikta ett särskilt tack till alla som jobbar inom de så kallade blåljusyrkena och inom rättsväsendet. Ett stort tack till er!

De senaste åren har vi sett en mycket problematisk utveckling för tryggheten i Sverige. Vi ser både gängkriminalitet och våld i nära relationer. Vi ser handel med människor, vapen och narkotika. Vi ser bedrägerier mot äldre och mot välfärden.

Att se till att alla människor både är och känner sig trygga och säkra är en av statens kärnuppgifter som vi måste ta på största allvar.

Polisen måste därför vara närvarande, tillgänglig och synlig för alla människor i hela landet. På samma sätt som brandkåren och ambulansen kommer när man larmar måste polisen göra det i större utsträckning än i dag. Det är avgörande för att man ska känna sig trygg, men vi vet även att risken för att åka fast normalt sett starkt påverkar benägenheten att begå brott till att börja med.

Det är även viktigt att arbeta förebyggande, som flera här har lyft fram, genom att arbeta preventivt både med enskilda individer och med att minimera motiv, platser och situationer där brott begås. Men ibland sätts förebyggande arbete i motsats till hårdare tag och sägs vara dalt med förövare. Då glöms det bort att den största vinnaren på brottsförebyggande arbete inte är den som inte blir kriminell utan den som slipper utsättas för brottet.

Herr ålderspresident! Vi har tagit del av regeringens planer på nya reformer och ny lagstiftning som vi kunnat läsa om i Tidöavtalet, i regeringsförklaringen och i olika propositioner och hört om i dag.

Vi i Centerpartiet ser att många av förslagen är nödvändiga och önskvärda. Vi kommer att vara en aktiv och konstruktiv part för att möta dagens brottslighet med så breda och långsiktigt hållbara överenskommelser som möjligt. Det kan regeringen räkna med.

Men regeringen kan också räkna med att vi kommer att hålla liberala värden och rättsliga principer högt. Vi behöver vidta åtgärder, men inte till vilket pris som helst. Vi måste kunna vara både effektiva och professionella, men inte på bekostnad av viktiga rättsprinciper. Det anstår oss inte som land att förminska vare sig vår förmåga eller vår ambition att förhindra och lösa brott med en hög nivå av integritet, transparens och rätts-säkerhet.

Jag vill avslutningsvis fokusera på detta med preskription av sexualbrott.

Såväl tekniska framsteg som en allmänt ändrad syn på preskription påkallar att man ändrar preskriptionstiderna för dessa brott. Det är därför angeläget att Preskriptionsutredningens förslag skyndsamt bereds och läggs fram som lagförslag.

I maj 2020 trädde en lagändring i kraft som innebar att preskriptionstiden slopades för vissa sexualbrott mot barn och barnpornografibrott. Det är positivt, men jag anser att preskriptionstiden bör slopas även för sexuellt utnyttjande av barn och grovt sexuellt övergrepp mot barn.

Det finns även anledning att generellt se över tiderna för preskription av sexualbrott, bland annat mot bakgrund av att ny kriminalteknik gör det möjligt att lösa brott som tidigare inte varit möjliga att klara upp men även utifrån att det ibland av olika skäl kan dröja innan ett brott anmäls men att det inte förtar det faktum att det som hände var en brottslig gärning.

Jag ställer mig bakom Centerpartiets alla reservationer men yrkar bifall endast till reservation 37.

Anf. 42 BASSEM NASR (MP):

Herr ålderspresident! På agendan står straffrättsliga frågor. Det är frågor som är en central del av rättspolitiken. De är av naturen breda, vilket syns i motionerna och även har hörts under debatten i dag.

Miljöpartiet har lämnat in flera motioner. Jag kommer kort att redogöra för tre av dessa.

En av Miljöpartiets motioner handlar om fridskränkingsbrott. Vi vill att minimistraftet för grov kvinnofridskränkning höjs till två års fängelse. Miljöpartiet föreslår även att preskriptionstiden börjar löpa när det tillstånd som utgör brottet, det vill säga trakasserierna, upphör.

En annan av Miljöpartiets motioner handlar om att ändra brottsbeteckningen för barnpornografibrott. I stället vill vi att brottet benämns som dokumenterade sexuella övergrepp mot barn. Det är en benämning som mer korrekt speglar brottet och utgår från brottsoffrets perspektiv. Jag vet att regeringen har ett pågående arbete i denna fråga, och vi vill att denna förändring sker skyndsamt.

Den tredje av våra motioner som jag vill nämna handlar om en översyn av sexualbrottslagstiftningen. Här finns ett pågående arbete med att utvärdera hur straffansvaret för oaktsamhet avseende ålder fungerar. Om slutsatsen blir att det finns brister i straffansvaret kan man gå vidare med en utredning gällande kontrollplikt i fråga om målsägandes ålder vid sexuella handlingar mot minderåriga. I motionen vill vi även stärka skyddet mot sexuella kränkningar för barn mellan 15 och 17 år.

Jag står bakom alla Miljöpartiets reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 4 om fridskränkingsbrott.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 12.)

Resultatskrivelse om utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd genom multilaterala organisationer

§ 9 Resultatskrivelse om utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd genom multilaterala organisationer

Utrikesutskottets betänkande 2022/23:UU3

Resultatskrivelse om utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd genom multilaterala organisationer (skr. 2021/22:236)

föredrogs.

Anf. 43 OLLE THORELL (S):

Herr ålderspresident! I dag har vi att hantera betänkande UU3, som gäller en resultatskrivelse om utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd genom multilaterala organisationer. Det handlar alltså om vilken effekt den del av Sveriges bistånd har som går via multilaterala organisationer, till exempel olika FN-organ.

Den här skrivelsen kommer från den förra socialdemokratiska regeringen, och vi socialdemokrater tycker, kanske inte helt överraskande, att skrivelsen är bra och att den inriktning biståndet via multilaterala organisationer hade var väl avvägd och ändamålsenlig. Men nu finns ju sedan valet en annan majoritet i utskottet och riksdagen och en ny regering, så vi socialdemokrater hänvisar till vårt särskilda yttrande i betänkandet.

Det finns mycket som skiljer oss åt när det gäller biståndspolitik. Att ge upp enprocentsmålet, överge den feministiska utrikes- och biståndspolitik och utan vare sig förankring, konsekvensanalys eller dialog med relevanta aktörer helt lägga om biståndspolitik, utan en fastställd ny reformagenda, tycker vi är fel.

Men det finns också sådant som förenar, till exempel att Sveriges bistånd ska vara effektivt, att det ska nå de mål som regering och riksdag sätter upp och att det ska vara resultatnriktat. Detta är vi förstås överens om. Vi välkomnar därför den här skrivelsen, som fokuserar på just resultatet av svenskt bistånd.

Men vi socialdemokrater anser att det är ett misstag från regeringens sida att skära ned på till exempel kärnstöden. Det är alltså de omärkta pengar, kan man säga, som går till exempelvis FN-organ. Det multilaterala och det bilaterala biståndet är kompletterande och ömsesidigt förstärkande, och det har varit väldigt framgångsrikt. Sverige har genom ett strategiskt engagemang fått genomslag för svenska politiska prioriteringar och därmed större utväxling för biståndsmedlen. Det finansiella stödet har omsetts i projekt och program som skapat bättre levnadsförhållanden för människor som lever under fattigdom och förtryck, även i länder dit det svenska bilaterala biståndet inte når.

Sveriges stöd genom multilaterala organisationer har bidragit till vårt övergripande mål för utvecklingssamarbetet och det humanitära biståndet i en värld med stora och växande utmaningar. Riktat kärnstöd har bidragit till stärkt försvar för mänskliga rättigheter, mer demokratiska samhällen, stärkt ansvarsutkrävande och rättssäkerhet samt förbättrade rättigheter i arbetslivet.

Det multilaterala biståndet har också varit väldigt viktigt i efterdyningarna av covid-19. Bortom den omedelbara och omfattande hälsokrisen har pandemin även fått stora och långtgående humanitära och socioekonomiska konsekvenser. Utvecklingen har på många sätt vridits decennier tillbaka i tiden på grund av pandemin. Pandemin vände en tidigare positiv global utveckling på flera områden, som mödrars och barns hälsa, jämställdhet och fattigdomsminskning, varför ett fortsatt stort kärnstöd är viktigt.

Kärnstöden har också bidragit till att de multilaterala aktörerna har kunnat agera flexibelt och skyndsamt för att möta behoven hos de allra mest utsatta och sårbara. Exempelvis när talibanerna plötsligt, snabbare än någon kunnat ana, tar tillbaka makten kan FN snabbt finnas på plats. När Ryssland ger sig på Ukraina och ett storkrig bryter ut mitt i Europa eller när en jordbävning slår sönder liv och samhällen i Syrien är kärnstöden viktiga för att FN ska kunna agera flexibelt.

Svenskt multilateralt stöd har stärkt kvinnors och flickors inflytande och åtnjutande av mänskliga rättigheter och bidragit till att minska förekomsten av könsrelaterat våld. Det är mycket beklagligt att den SD-styrda, moderatledda regeringen lägger ned den feministiska utrikespolitiken. Det är illa att man skär i det kärnstöd som är ett viktigt verktyg för att förverkliga ökade rättigheter, bättre representation och ökade resurser för flickor och kvinnor i fattiga länder; till exempel får UN Women 25 procent mindre.

Den tidigare socialdemokratiska regeringens påverkansarbete, med utgångspunkt i den feministiska utrikespolitiken, har varit en viktig motvikt till de växande krafter som har velat vrida jämställdhetsarbetet tillbaka globalt. Tyvärr ser vi nu hur Sverige tar steg tillbaka.

Och det är inte bara UN Women som drabbas. Totalt sett minskar stödet till FN-organ med cirka 15 procent. Bland dessa organ märks bland annat Unaids, vars bidrag minskas med 30 procent, och befolkningssonden UNFPA och utvecklingsprogrammet UNDP, vars stöd skärs ned med 25 procent. Kärnstödet till FN:s fredsbyggande fond och FN:s avdelning för politiska och fredsbyggande frågor minskar med ungefär 40 procent.

Det här menar vi är ett stort misstag. Det gör att Sveriges röst i världen blir svagare, att FN blir mindre effektivt och flexibelt och att fattiga och utsatta människor i världen får sämre möjligheter att bryta sig ur just fattigdom och utsatthet.

Det multilaterala biståndet är också en investering i den regelbaserade världsordningen och det multilaterala systemet. Detta system och denna världsordning utmanas och undermineras nu av odemokratiska krafter, auktoritära stater, inskränkt nationalism och populism. Det är just nu länder som Sverige behöver kliva fram och föregå med gott exempel, satsa på det multilaterala systemet och biståndet, behålla kärnstödet till FN-organen och ha höga ambitioner för FN.

Vi socialdemokrater beklagar den väg som den nya regeringen valt att ge sig in på och hänvisar som sagt till vårt särskilda yttrande i betänkandet.

Anf. 44 RASMUS GIERTZ (SD):

Herr ålderspresident! Jag vill inleda med att yrka bifall till reservation 5.

Resultatskrivelsen om utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd genom multilaterala organisationer, som vi debatterar i dag, rör merparten av det svenska biståndet. Det bistånd som kanaliseras genom multilaterala organisationer ökade markant under den period som skrivelsen omfattar, från cirka 59 procent av den svenska biståndsbudgeten 2019 till cirka 67 procent 2020. Finansiellt ökade det svenska multilaterala biståndet från cirka 29 miljarder kronor till cirka 39 miljarder kronor.

Tidöpartiernas ambition för biståndet innebär ett paradigmskifte inom biståndet – ett paradigmskifte som styr bort från enprocentsmålet, vilket innebär en nödvändig och historisk reformering av en förlegad politik.

Herr ålderspresident! Sveriges budget är inte oändlig, och politikens uppgift är att prioritera. Sverigedemokraternas uppfattning är att vi inte kan ha ett politikområde som styrs utifrån ett utbetalningsmål. Inget annat område har tillåtits skena som biståndet. Det är inte ett ansvarsfullt sätt att spendera skattebetalarnas pengar.

Sverigedemokraterna anser att biståndet ska styras av ett resultatmål och inte av ett utbetalningsmål. Den svenska biståndspolitik har saknat transparens och uppföljning av målen.

Sverigedemokraterna vill göra biståndet effektivare. Sveriges bistånd har ofta missat målet och ibland faktiskt bidragit till att göra världen sämre i stället för bättre.

De pengar som läggs på bistånd ska gå till de mest utsatta människorna. I en värld där behoven är oändliga är det viktigt att vi säkerställer att svenska skattebetalares pengar går till de biståndsinsatser där de gör mest nytta och där vi kan se en reell mätbar effekt.

Herr ålderspresident! FN har med sina olika organisationer bidragit till ekonomisk utveckling i en lång rad fattiga länder och till att lindra följderna av naturkatastrofer och konflikter, men FN dras även med stora problem.

FN-organisationerna är i dag för många och har för stora overheadkostnader. Vi nås av återkommande indikationer på korruption när det gäller ekonomi, tilldelning av tjänster och stöd till olika länder. Sverige bör verka för sammanslagningar av FN-organisationer med syftet att minska administration, overheadkostnader och dubbelarbete för att uppnå högre kostnadseffektivitet. Sverige ska fortsatt vara en av de stora givarna per capita till FN-systemet, men vi bör minska det antal FN-organisationer som vi bidrar till.

Det är till inte rimligt att FN har ett alldeles eget organ för palestinska flyktingar när andra FN-organisationer kan omhänderta det. UNRWA har gång på gång ertappats med att sprida antisemitism och våldsbejakande extremism, och dess samöre med terrororganisationer som Hamas är väldokumenterat.

Sverige bör verka för att avveckla UNRWA och i stället lägga över dess verksamhet på andra FN-organisationer, och då i första hand FN:s huvudsakliga flyktingorganisation, UNHCR.

Det krävs en översyn och analys av kärnstödet till de multilaterala organisationerna för att säkert kunna ta ställning till var de svenska biståndsmedlen gör mest nytta. Regeringen bör också i kommande redovisningar av det multilaterala biståndet tydligare redovisa i vilken grad genomförande parter efterlever Sveriges strategi och målsättningar på biståndsområdet.

Anf. 45 STEFAN OLSSON (M):

Herr ålderspresident! Ämnet för dagens debatt är den hittills förda politiken inom biståndsområdet som rör Sveriges finansiella stöd till olika multilaterala biståndsorganisationer under åren 2019 och 2020. Bakgrunden är att riksdagen har tyckt att det har varit svårt att bedöma hur det multilaterala stödet har sett ut. Regeringen gör därför sedan några år tillbaka en särskild redovisning.

Skrivelsen har behandlats av utrikesutskottet, och inte oväntat finns såväl plus som minus att dela ut. Viktigt att påminna om är att det är den förra regeringens politik som granskas.

Låt oss börja med det som är bra och som jag räknar med att den nya regeringen kommer att fortsätta med.

Det är bra att Sverige har tagit ett stort ansvar för att finansiera de multilaterala samarbetsorganisationerna. Fördelen med att kanalisera bistånd genom FN:s olika organ är att stödet blir mer organiserat för mottagarländernas del. Jag tycker själv alltid att det är svårt att få överblick över den samlade biståndspolitik för Sveriges del. Men jag antar att det är lika svårt när man ser den från mottagarsidan.

Bra har även varit att Sverige har hållit fanan högt och velat utmana andra länder att också finansiera de multilaterala organisationerna. Det finns ju en misstänksamhet mot dem på grund av att de sitter i New York och andra ställen långt bort från dem som finansierar dem.

Dessutom vet vi att det förekommit och sannolikt fortfarande förekommer korruption inom FN. Detta är ett stort problem för biståndets trovärdighet.

Generellt sett är det bra med samlade multilaterala insatser, och Sverige står tydligt för detta. Det kommer alltså inte att bli som ledamoten Thorell hävdade i sitt anförande, att den kommande multilaterala biståndspolitikerna totalt havererar med en ny regering.

Men låt oss nu också tala om problemen. Ett av dem är den totala volym som kanaliseras genom de multilaterala organisationerna. Hur vet vi när den ligger på rätt nivå?

I den skrivelse som vi debatterar i dag konstateras att det multilaterala biståndet omfattat 67 procent av den totala biståndsbudgeten, alltså 39 miljarder för år 2020. Det finns ingen motivering till att detta skulle vara den rätta nivån. Någonstans närmar man väl sig den övre gränsen där vi inte ska avsätta mer till multilateralt stöd, men var går den gränsen? Jag noterar att skrivelsen inte kan förklara detta, och man undrar då om den förra regeringen alls har reflekterat över saken.

På samma sätt finns det frågetecken om Sveriges framskjutna roll när det gäller stödet till olika organisationer.

Låt mig ta ett par exempel. Sverige var under 2020 största bidragsgivare till Världslivsmedelsprogrammet med 1,6 miljarder kronor, vilket motsvarade 22,8 procent av det totala kärnstödet till den organisationen.

Sverige var även under samma år största bidragsgivare till FN:s flyktingkommissariat UNHCR med 1,2 miljarder kronor, vilket motsvarade 13,3 procent av organisationens kärnstöd.

Därtill var Sverige näst största bidragsgivare till FN:s befolkningsfond, UNFPA, med 1,3 miljarder kronor, motsvarande 15,8 procent av organisationens kärnstöd.

Sverige är alltså inte bara en stor bidragsgivare utan i många fall den största, trots att vi är ett litet land. Det är självklart inte fel av Sverige att vilja vara bäst i klassen, men är vi det? Vad är det som gör att andra länder gör helt andra bedömningar?

Skrivelsen från regeringen förklarar inte varför det är på det viset. Det är en brist, för vi kan inte anta att andra länder – länder som vi alltid annars jämför oss med – har fel. Vi kan inte anta att Danmark, Nederländerna eller Frankrike har en sämre multilateral biståndspolitik än Sverige.

Ytterligare ett problem med förra regeringens redovisning har med den samlade bilden av det multilaterala samarbetet och transparensen att göra.

Biståndspolitikerna lider generellt sett av att den är oöverskådlig och svår att begripa sig på för den som vill se hur skattepengarna används. Den multilaterala delen utgör här inget undantag. Till stor del måste man som företrädare för allmänheten lita på att de många samarbetsprojekten har kommit till i rätt ordning och får goda recensioner av revisionen. Men så är inte fallet. När Riksrevisionen under samma tid som skrivelsen handlar om granskade regeringens multilaterala biståndspolitik var den mycket kritisk.

Jag citerar: ”Det framgår inte av UD:s underlag vilka omständigheter som har varit avgörande för regeringens beslut som rör kärnstöd. Till exempel framgår det inte hur styrkor, svagheter, möjligheter och risker med ett visst kärnstöd eller en viss multilateral organisation har vägts in i beslut eller påverkat föreslagna nivåer på kärnstöd.”

Vidare säger man: ”Det är dessutom svårt att veta vilka resultat kärnstödet kan ha bidragit till eftersom UD inte gör någon samlad dokumenterad uppföljning av enskilda kärnstöd eller organisationsstrategier.”

Herr ålderspresident! Kritiken får sägas vara hård, och den tidigare statsministern Magdalena Andersson höll med om att det tyvärr var så sakernas tillstånd såg ut. För i svarsskrivelsen från regeringen skrev hon:

”Regeringen instämmer delvis i bedömningen att de underlag som ligger till grund för Sveriges beslut om kärnstöd kan bli tydligare.”

Däremot riktade Riksrevisionen inte någon större kritik mot det multilaterala samarbete som sker genom Sida.

Herr ålderspresident! Den svenska biståndspolitiken saknar inte hjärta. Den saknar inte heller vilja. Den höga ambitionen är god, och den kommer att fortsätta med den nya regeringen. Men det finns alltså många frågor omkring hur väl detta fungerar, frågor som jag tror att de flesta önskar att det finns svar på.

Är det rätt att så mycket som två tredjedelar av biståndsbudgeten går till multilaterala samarbeten? Hur vet vi att det är rätt nivå? Om kärnstödet är den bästa formen av bistånd, varför går inte alla pengar dit? Den svenska multilaterala biståndspolitiken är annorlunda jämfört med alla andra länders. Hur kommer det sig? Och är det inte besvärande att Riksrevisionen efter idogt letande inte kan hitta underlag som förklarar hur regeringens olika satsningar på multilaterala samarbeten har kommit till?

(Applåder)

Anf. 46 OLLE THORELL (S) replik:

Herr ålderspresident! Sverige överger nu enprocentsmålet för biståndet. Sverige driver inte längre en feministisk utrikespolitik eller biståndspolitik. Sverige skär ned i stödet till FN-organ. Unaids får 30 procent mindre. UN Women får 25 procent mindre. Peacebuilding Fund, som arbetar med fredsfrämjande och förebyggande åtgärder, får 40 procent mindre. Kärnstödet minskar. I övrigt ser vi hur biståndet till Myanmar skärs ned med 60 procent. Biståndet till Palestina halveras. Att ta emot kvotflyktingar är kanske det yttersta uttrycket för solidaritet med de allra mest utsatta i världen. Sverige går från att ha tagit emot 5 000 kvotflyktingar till att ta emot under 1 000.

Jag undrar: Vad är det för signal som regeringspartierna vill skicka till omvärlden?

Anf. 47 STEFAN OLSSON (M) replik:

Herr ålderspresident! Först och främst vill jag bara påpeka att ärendet för dagen handlar om att granska den förra regeringens politik och inte den kommande biståndspolitiken, även om jag har förstått att det är vad ledamoten Thorell vill prata om.

Då ska jag kort besvara något av detta.

Det är alldeles riktigt att den nya majoriteten överger enprocentsmålet eftersom vi inte har som mål att betala ut så mycket pengar som möjligt. Däremot är biståndsbudgeten fortfarande mycket stor. Den kommer att ligga på 56 miljarder kronor per år de närmaste tre åren. Det är inte fullt en procent, men det är fortfarande väldigt mycket pengar.

Socialdemokraterna följer i sitt budgetförslag inte heller enprocentsmålet, så jag förstår inte riktigt kritiken på den punkten.

Sverige raserar naturligtvis inte den multilaterala biståndspolitikerna på något sätt bara för att man genomför vissa förändringar. Det handlar om att man flyttar om i biståndsbudgeten, men det gör naturligtvis inte att något totalhavererar. Som jag berättade i mitt anförande lägger vi ungefär två tredjedelar av vår biståndsbudget på de multilaterala organisationerna. Det stora hotet om att FN nu inte skulle ha några pengar att röra sig med över huvud taget framstår faktiskt som något överdrivet.

Anf. 48 OLLE THORELL (S) replik:

Herr ålderspresident! Jag förstår att ledamoten vill spela ned effekterna av nedskärningarna, men jag undrar: Vad ska vi i Sverige säga när vi möter UN Womens representanter och när vi möter UNDP, som får kraftigt nedskuret stöd från Sverige?

Jag ska försöka att vara konkret för att hålla mig till ärendet, som vi ska göra här. Jag vill då fråga: Vilken fjärdedel i UN Womens verksamhet är onödig?

Anf. 49 STEFAN OLSSON (M) replik:

Herr ålderspresident! Min egen erfarenhet av politik kommer från den lokala nivån. Jag är före detta regionpolitiker, och jag har många gånger ställts inför en situation där man måste berätta för mottagare av pengar att det inte blir så mycket som de hade tänkt sig det närmaste året och ibland även att man har tagit bort pengar för att man har prioriterat en annan del av budgeten. Då säger man det ärligt: Vi har valt att prioritera ett annat angeläget ändamål.

Törs man inte göra den typen av prioriteringar ska man nog inte vara politiker. Om man inte gör detta måste man ju gå till de andra och säga att *de* inte får några pengar. Vi måste alltid välja mellan olika alternativ.

Anf. 50 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V):

Herr ålderspresident! För första gången på årtionden ökar fattigdomen i världen. Det pågår just nu en hungerkatastrof. Enligt FN lider 345 miljoner människor av akut undernäring, en siffra som har mer än fördubblats sedan 2019. Samtidigt fortsätter demokratin och jämställdheten att gå tillbaka. Orsaken är en rad globala kriser, klimatkrisen, coronapandemin och ett växande antal krig och konflikter.

När världen befinner sig i detta oerhört utsatta läge väljer regeringen att minska biståndet och överge enprocentsmålet samt skära ned på stödet till FN och kärnstödet. Detta är inget annat än skamligt och ett hårt slag mot de människor som har det allra svårast i världen.

Herr ålderspresident! Kränkningar av kvinnors rättigheter är det vanligaste och mest omfattande brottet mot de mänskliga rättigheterna. Världen över begränsas kvinnors liv av diskriminerande lagstiftningar och samhällsnormer. Könsdiskriminering är en stor orsak till fattigdom. Och kvinnor, som oftast har det verkliga försörjningsansvaret för familjen, saknar ofta de mest basala rättigheterna.

I skrivelsen går det att läsa hur 2020 i stället för att bli ett märkesår för jämställdheten präglades av en tillbakagång för den globala jämställdheten. En orsak var att coronapandemin slog hårdast mot kvinnor och flickor, men det fanns också ett aktivt motstånd mot kvinnors, flickors och hbtqi-personers mänskliga rättigheter.

FN uppskattar att våldet mot kvinnor har ökat med 20–30 procent under pandemin. Det innefattar både våld i nära relationer och politiskt våld mot kvinnor. Kvinnors möjligheter till försörjning har minskat, och kvinnor tjänar betydligt mindre än män. Varje år tvingas 12 miljoner flickor under 18 år att gifta sig. Och under pandemin har barnäktenskapen ökat betydligt, precis som könsstympningarna.

Färre flickor går i skolan. I låg- och medelinkomstländer har stängda skolor och inställda utbildningar lett till att upp till 70 procent av tioåringarna inte kan läsa eller förstå en enkel text. Det är en ökning med 17 procent sedan pandemin startade. Värst drabbar utbildningskrisen flickor.

Kvinnors rättigheter är en nyckel till utveckling. Att öka kvinnors möjligheter till utbildning och försörjning bidrar till att förbättra den enskilda kvinnans ställning och främja jämställdhet i stort, vilket bidrar till hela samhällets utveckling. Jämställdhetsperspektivet måste omsättas i praktiken genom hela det svenska multilaterala utvecklingsarbetet. Sverige bör därför ha som mål att minst 50 procent av det multilaterala biståndet ska gå till flickor och kvinnor.

Sverige bör också verka för att EU, relevanta FN-organ, Världsbanken och de regionala utvecklingsbankerna förstärker sitt jämställdhetsarbete med målet att minst 50 procent av allt utvecklingsamarbete ska gå till flickor och kvinnor.

Vi har också sett en tillbakagång när det gäller tillgången till sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, SRHR. Ett exempel är inskränkningar i aborträtten i flera länder, även i vårt närområde, till exempel i Polen. Även i vissa delstater i USA har kvinnors rätt att bestämma över sin egen kropp inskränkts.

Enligt skrivelsen utgjorde det samlade svenska stödet till SRHR 3,2 miljarder kronor år 2020, vilket motsvarade 6,1 procent av det totala biståndet. Det är inte tillräckligt. Behovet av ett ökat engagemang för att till exempel förhindra mödradödlighet och öka tillgången till sexualundervisning och moderna preventivmedel är mycket stort, inte minst på grund av att sådant ofta tvingades stå tillbaka under coronapandemin.

Det finns också ett tydligt samband mellan väpnade konflikter och ökad mödradödlighet, barnäktenskap och sexualiserat våld. I dag pågår flera utdragna konflikter runt om i världen, och fler människor än någonsin tidigare befinner sig i dag på flykt. Behoven är enorma i konfliktområden och flyktingläger.

Vi menar att minst 10 procent av Sveriges totala biståndsbudget ska öronmärkas för SRHR. Det är ett mål som även den internationella parlamentarikerkonferensen om implementering av handlingsprogrammet från FN:s konferens om befolkning och utveckling ställde sig bakom i sin slutdeklaration Stockholm Statement of Commitment. Samma målsättning bör gälla för de medel som går till multilateralt bistånd. Regeringen bör säkerställa att andelen multilateralt bistånd som avsätts för arbete med SRHR uppgår till minst 10 procent av det multilaterala biståndet samt verka inom EU och FN för att övriga biståndsgivare följer Sveriges exempel.

Att, som regeringen aviserat, minska stödet till FN och skära ned på kärnstödet är inte heller ett effektivt bistånd. Kärnstödet medger en flexibilitet som krävs i en föränderlig värld med uppblussande kriser och konflikter. Ett tydligt exempel är coronapandemin som krävde ett stort mått av flexibilitet och akuta insatser. FN är den organisation som finns på plats både före, under och efter kriser.

FN finns i de mest utsatta länderna där andra har svårt att verka, som Afghanistan, Myanmar, Jemen och många andra länder med utdragna konflikter. Det blir svårt att agera ansvarsfullt som biståndsgivare utan att man har ett fortsatt omfattande stöd till multilaterala aktörer.

FN-organet UNDP var det organ som hade den mest omfattande verksamheten i Ukraina när invasionen skedde, vilket var oerhört viktigt för att få fram stöd i ett tidigt skede av konflikten. Det underlättade även för andra humanitära organisationer att snabbt kunna etablera sig i landet. UNDP var även avgörande när det gällde att förhandla om upprättandet av humanitära korridorer i de värst drabbade områdena.

FN spelar med andra ord en viktig samordnande roll i världen. En stor del av de medel som kanaliseras via FN går också till stöd för kvinnor, något som vi hörde tidigare här. Ett starkt kärnstöd står inte i motsättning till ett starkt stöd till civilsamhället, utan tvärtom är dessa stöd en förutsättning för varandra.

Kärnstödet behövs för att det multilaterala biståndet ska kunna bedrivas långsiktigt och effektivt. Kärnstöd är dessutom mer demokratiskt då det är organens beslutande församlingar som styr över budgetar i stället för de länder som betalar mest. I skrivelsen kan vi läsa hur Sverige har verkat för att vissa prioriteringar som demokrati, SRHR, klimat och miljö ska få genomslag i multilaterala sammanhang. Det tycker vi är väldigt bra, och vi välkomnar det.

Finansieringen av FN:s verksamhet bör även reformeras för att gynna just kärnstödet. Sverige har som ett av få länder fortsatt att ge ett betydande kärnstöd till flera av de multilaterala biståndsgivarna och lyfts ofta fram som en positiv förebild. Sverige bör verka för att fler länder ökar sitt kärnstöd till det multilaterala biståndet. Sveriges regering bör snarast tänka om och inte skära i kärnstödet.

Jag står självklart bakom alla våra reservationer, men jag yrkar bifall endast till reservation 1.

Anf. 51 MAGNUS BERNTSSON (KD):

Herr ålderspresident! Biståndet håller nu på att reformeras, vilket är behövligt. Regeringspartierna arbetar fram en reformagenda för biståndet, och alla partier i regeringsunderlaget är överens om att biståndet ska vara

fokuserat och effektivt och att en större andel ska kanaliseras via civilsamhället.

Multilaterala organisationer har väsentliga funktioner i världen. Dessa organisationer, såsom Världsbanken och olika FN-organ, har stor påverkan på ekonomisk utveckling, bekämpandet av fattigdom och främjandet av mänskliga rättigheter i de fattigaste delarna av världen. Detta arbete är något som vi kristdemokrater värnar, och multilaterala organisationer kommer att vara viktiga för att uppnå det slutgiltiga målet för allt bistånd, nämligen att det inte längre ska behövas.

Förra mandatperioden fick Utrikesdepartementet kritik från Riksrevisionen, och det är det vi diskuterar i fråga om den här rapporten. Trots att man följde upp enskilda kärnstöd löpande dokumenterades inte denna uppföljning vare sig systematiskt eller strategiskt. Det saknades därmed en översyn av de multilaterala organisationernas resultat och hur kärnstöd bidragit till att uppnå de svenska biståndsmålen. Det gick alltså inte att följa hur de svenska pengarna har använts.

För att biståndet ska ha den kvalitet som krävs för att effektivt kunna bekämpa fattigdom och förtryck måste tematiska prioriteringar göras av alla delar av det svenska biståndet. Som en konsekvens av detta reformarbete kommer Kristdemokraterna att arbeta för att koncentrera de multilaterala organisationerna som får bistånd från svensk sida. Urvalet av organisationer som får del av kärnstöd är de som jobbar med områden som Sverige tycker ger mervärde till arbetet, vilket kommer att öka effektiviteten i biståndsarbetet.

Vi kristdemokrater är av övertygelsen att en större andel av biståndet ska gå via civilsamhällets aktörer. Att kanalisera biståndet genom ett ibland trögt och många gånger ineffektivt FN-system är ett sätt att använda skattepengar som vi behöver vara vaksamma på. Det riskerar nämligen att undergräva legitimiteten för biståndspolitik. Med detta sagt vill jag ändå betona att ibland är FN-systemet det enda möjliga sättet att nå de mest utsatta människor i olika delar av vår jord.

Herr ålderspresident! Biståndsramen är på 56 miljarder kronor de närmaste tre åren. Tematiska prioriteringar ska göras med fokus på fattigdomsbekämpning och hälsoinsatser för de allra mest utsatta, demokrati-bistånd till människorättsförsvarare och demokratikämpar, ett utökat och effektiviserat klimatbistånd samt kvinnors och flickors rättigheter och möjligheter. I enlighet med dessa prioriteringar anser vi att det är nödvändigt att göra strategiska urval av vilka multilaterala organisationer som Sverige engagerar sig i.

För många människor kan vad Sverige gör faktiskt vara skillnaden mellan liv och död, mellan förtryck och frihet. Därför är det viktigt att vårt engagemang och våra resurser används på ett sätt som gör bäst nytta.

Herr ålderspresident! Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkande UU3.
(Applåder)

Anf. 52 OLLE THORELL (S) replik:

Herr ålderspresident! Jag uppskattar Magnus Berntssons och Kristdemokraternas engagemang i biståndsfrågor.

Det är inte märkligt att en ny regering och en ny majoritet vill ha en annan prägel på biståndspolitik. Det är helt naturligt och förståeligt. Men

jag hoppar ändå till lite grann över hur den nya riktningen tas fram och hur man går till väga. Det känns för mig som att regeringen och regeringspartierna jobbar på ett bakvänt sätt. Man säger att det ska komma en ny reformagenda, och Sverigedemokraternas ledamot nämnde här att det ska bli ett paradigmskifte. Man vill se en helt ny riktning och ska alltså införa en reformagenda.

Reformagendan har dock ingen sett röken av än. Jag undrar om ledamoten Berntsson vet vart den tog vägen och var i röret den befinner sig. För mig framstår det nämligen som att man börjar med stora lappkast och jättelika förändringar i biståndet. Man överger enprocentsmålet, och man har en helt annan syn på det multilaterala biståndet. Man säger att man ska gjuta samman handel och bistånd. Det låter bra att gjuta samman, men vad betyder det egentligen? Det får vi inga svar på när vi frågar.

Jag passar därför på att fråga ledamoten Berntsson när den här reformagendan kommer att finnas. Ligger den i någon byrålåda? Är den under framtagande? Kommer vi att få se den, och i så fall när?

Anf. 53 MAGNUS BERNTSSON (KD) replik:

Herr ålderspresident! Jag tackar ledamoten Thorell för frågorna.

Som jag betonade i mitt inlägg är reformagendan något som det arbetas med just nu. Det är väldigt viktigt att detta görs, och det kommer att komma tillbaka både till aktörer på biståndsområdet och till oss här i kamraren längs vägen.

Jag vill dock betona att det faktiskt finns vissa tydliga delar som vi utgår ifrån. I anslutning till regeringförhandlingarna, som utmynnade i det dokument som kallas Tidöavtalet, finns det ett avtal som kallas Bana för biståndet. Där finns de här riktlinjerna, där det står tydligt att en större andel av biståndet ska gå genom civilsamhällets aktörer. Det är någonting som vi kristdemokrater tycker är väldigt viktigt.

Det gör mig lite orolig att se det budgetförslag som Socialdemokraterna lade fram. Man lägger sig på ganska precis samma nivå som regeringspartierna gör i budgeten – vi ligger på 88 procent av bni, och Socialdemokraterna ligger på 91 procent av bni – samtidigt som man värnar det multilaterala stödet väldigt mycket. När man ligger på en så pass likartad nivå innebär det ju faktiskt en kraftig minskning till civilsamhällets aktörer.

Vi har alltså mycket att diskutera från båda håll här, skulle jag vilja säga till ledamoten Thorell.

Anf. 54 OLLE THORELL (S) replik:

Herr ålderspresident! Jag kan börja med frågan om enprocentsmålet.

Vi socialdemokrater står till skillnad från Kristdemokraterna, Moderaterna, Sverigedemokraterna och Liberalerna fast vid visionen att vi ska avsätta en hundradel av våra inkomster till fattiga länder i världen. Sedan lägger vi inte den summan nästa år, men vi lägger mer än regeringen gör – 2 ½ miljard mer än regeringen. I min värld är 2 ½ miljard kronor inte kaffepengar, utan det är väsentlig skillnad.

Vi kommer att återställa biståndet till enprocentsnivån, precis som vi gjorde efter 90-talskrisen. Under den krisen sänkte vi nivån till 0,7 procent, för att i början av 2000-talet återgå till 1 procent.

Vad gäller reformagendan får vi väl se fram emot att den läggs fram. Men även om det finns en bilaga till Tidöavtalet tycker jag fortfarande inte

att det är en förankrad, genomtänkt och vetenskapligt baserad agenda som ska läggas fram. Det behövs eftertanke, remissomgångar och dialog med relevanta aktörer för att lägga fram en agenda. Jag tycker att man arbetar bakvänt här.

Sedan skulle jag vilja att Magnus Berntsson i sin sista replik förtydligade detta med mer pengar till civilsamhället. Frågar du civilsamhällets aktörer själva får du nämligen höra att de märker att de får mindre pengar än förra året, inte mer. Vi har fått förklaringen att det är en större *andel* än tidigare, men det är ju fortfarande mindre pengar. Hur förklarar man det för civilsamhället så att det går att förstå?

Anf. 55 MAGNUS BERTSSON (KD) replik:

Herr ålderspresident! Jag har många saker att kommentera under dessa två sista minuter, men jag vill faktiskt börja med att rätta ledamoten Thorell. Han säger att vi kristdemokrater inte står bakom visionen om ett en-procentsmål, men det gör vi definitivt.

Till skillnad från det parti som Olle Thorell företräder har vi sedan suttit och förhandlat med andra partier. Vårt utgångsläge var ganska tydligt, och andra partiets utgångslägen var också ganska tydliga. Vi hamnade på en nivå som inte är den vi ville hamna på, men det är en hög nivå.

Problemet som ledamoten Thorell har att förklara för kammaren och alla andra är att man i hans parti inte förhandlade med någon annan utan bara med sig själv. Ändå lyckades man inte hamna på den nivå som man säger att man värnar och vill återgå till. Jag hoppas verkligen att vi ska få se det, trots att Socialdemokraterna under de närmaste åren kanske får fortsätta att förhandla med sig själva i sina budgetar. Vi får följa detta väldigt noga.

Jag vill också betona en annan sak. I de budgetar som har lagts fram de senaste åren har det gjorts ganska stora avräkningar av biståndsbudgeten, vilket har fått stor betydelse inte minst för civilsamhällets aktörer eftersom de multilaterala avtalen redan var skrivna. Det är faktiskt en väldigt bekymmersam situation för dessa aktörer.

Jag hoppas att jag uttryckte att det är just den *andel* av biståndet som går till civilsamhällets aktörer som ska öka. Det tycker vi är viktigt.

Jag är ledsen om jag missade att svara på någon av ledamotens frågor. Jag tackar för diskussionen.

Anf. 56 ANNA LASSES (C):

Herr ålderspresident! Jag tänkte börja med två ord: feminism och jämställdhet. Det ena är ett ord som fortfarande i dag provocerar en del, och det andra är ett begrepp som vi alla är stolta att förknippa Sverige med.

För oss i Centerpartiet är det inte orden som är det viktiga, utan det är innehållet. Låt oss därför lägga ordet "feminism" åt sidan och prata om vad det egentligen handlar om!

Det som behövs och det som är avgörande är nämligen att vi driver på en förändring av de strukturer som på alla nivåer och i olika sammanhang i samhället systematiskt på olika sätt utesluter och förtrycker individer som föds med kvinnligt kön. Då räcker det inte med att bara jobba för kvinnors rättigheter lite här och var, utan vi måste i varje läge se till att det finns kvinnor med i processen.

Det gäller när det beslutas om insatser, när det beslutas om planering av uppbyggnad av samhällen och när det gäller hur, var och varför infrastruktur ska byggas. Vi måste inte bara se att kvinnorna har en avgörande roll för att hålla samhällets funktioner uppe i länder med konflikter, utan vi måste också se till att agera utifrån det.

Vi utgår från att regeringen, eller rättare sagt alla partier i Sveriges riksdag, håller med om detta. Problemet är att man inte ser det på det sättet i många av de länder som tar emot bistånd, och därför måste Sverige vara drivande.

När vi före jul hade besök från ett antal kvinnorättsorganisationer från Ukraina berättade de om sitt arbete i kriget, hur kvinnor och kvinnorättsorganisationer är de som får samhället att över huvud taget fungera när männen måste dra ut i krig och hur kvinnor och flickor på olika sätt utsätts för våld och annat i kriget. Vi konstaterade att vi här hade ett antal starka kvinnor som faktiskt krigar för våra rättigheter. Vi undrade: Vad kan vi göra, utöver det självklara att stötta med vapen, pengar, förnödenheter och allmänt stöd i våra tankar?

En av kvinnorna sa utan att blinka: Ni i Sverige kan detta med kvinnors rättigheter. Hjälp oss att inte bli uteslutna i de olika processer som pågår! Se till att vi inte glöms bort! Värdesätt våra insatser för att upprätthålla samhället och våra idéer om vad som behöver göras när landet ska byggas upp igen!

Ett av de viktigaste områdena för det reella inflytandet är processerna som fördelar pengar. Vilka insatser ska göras, och hur? Vilka strukturer behöver byggas upp i landet igen, och hur ska resurserna fördelas?

Majoriteten inom regeringsunderlaget lyfter fram jämställdhet, men vi upplever att det saknas fokus på de avgörande strukturerna – kanske för att det är så självklart för så många av oss. Men just därför att det är självklart för människor här i Sverige behöver det lyftas fram på den internationella arenan.

En liten del i detta är yrkandet från oss i Centerpartiet, nämligen att Sverige ska driva på för att se till att Världsbanken och IMF säkerställer kvinnors meningsfulla deltagande i investeringsprogram och infrastrukturprogram i återuppbyggnaden av länder efter konflikt. Detta vill Centerpartiet tillkännage för regeringen. Jag vill därför yrka bifall till vår reservation 2.

När jag ändå står här uppe vill jag passa på att säga att vi från Centerpartiets sida håller med om att en fokusering och översyn av de multilaterala kärnstöden behöver göras. De utredningar som har gjorts är bra. Sedan kan det råda olika meningar om vad fokus bör ligga på och framför allt hur processen för att förändra Sveriges biståndspolitik både generellt och specifikt när det gäller de multilaterala stöden bör se ut. Vi anser till exempel att Sverige ska vara en stark röst för ett bättre multilateralt system. Det räcker alltså inte med att Sverige ser över sitt eget stöd, utan Sverige behöver också driva på så att det sammantagna multilaterala stödet blir effektivt.

Det stora problemet, som vi ser det, är att regeringen fortfarande frångår enprocentsmålet i en tid när biståndets roll är viktigare än på länge och behoven växer.

Anf. 57 JACOB RISBERG (MP):

Herr ålderspresident! Vi står mitt i några av de största utmaningar världen någonsin har sett. Det råder fortsatt utbredd fattigdom och svält. Jämställdheten går bakåt. Förtrycket och konflikterna ökar. Rysslands vidriga invasion av Ukraina är det som nu dominerar, men det finns fortfarande många andra ställen där människor tar till vapen för att uppnå sina politiska mål. Detta skapar ett oerhört lidande, och vi har alla ansvar för att försöka nå fred.

Coronapandemin har haft effekter som ännu inte är helt överblickbara, men det står klart att utvecklingen inom vissa områden har kastats tillbaka flera decennier. Det är en stor tragedi nu när utvecklingen måste gå framåt, inte bakåt. Vi är dessutom mitt uppe i accelererande klimatförändringar som kommer att visa sig allt tydligare och orsaka stora mänskliga tragedier och ekonomiska kostnader framöver.

I ett läge som detta måste vi samla våra krafter. I en tid med stora utmaningar, som visar tydligare än någonsin att hela världen hänger ihop, måste vi samarbeta för att göra världen bättre, för att lyfta människor ur fattigdom och konflikt och för att nå målen i Agenda 2030.

Herr ålderspresident! I dag debatterar vi resultatskrivelsen om utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd genom multilaterala organisationer. Det ger oss ett utmärkt tillfälle att också debattera hur utformningen av det svenska samarbetet med multinationella organisationer ska se ut. Detta är välkommet eftersom vi fortfarande väntar på regeringens reformagenda. Vi hoppas att den kommer att innebära mer bra än dåligt för att nå de biståndspolitiska målen, men det finns inte mycket som tyder på att det kommer att bli så. Regeringen har börjat med att lämna enprocentsmålet och minska utbetalningarna. Man har sagt att stödet till FN och andra stora organisationer ska minska. Det är allvarligt.

Sverige har en lång och stolt historia vad gäller internationellt utvecklingssamarbete och har under en mycket lång tid också generöst stöttat multinationella organisationer.

Civilsamhället har en mycket viktig roll, som jag gärna pratar mer om vid ett annat tillfälle, men det är de stora organisationerna som är det livsviktiga skelettet i det internationella utvecklingssamarbetet. För att nå ut och få styrka också för de andra insatserna måste de internationella organisationerna vara starka.

Vi kan konstatera att till exempel olika FN-organisationer är de som finns på plats både före, under och efter kriser. De finns i de mest utsatta länderna, till exempel Afghanistan, Myanmar, Jemen och många andra länder med utdragna konflikter.

Herr ålderspresident! Regeringen säger sig vilja ha effektivitet. Då är ofta snabbhet av avgörande betydelse. Vi vill att insatser ska kunna vara snabba. Vi vill att hjälpen ska komma fram till dem som behöver den när de behöver den – inte veckor eller månader senare när katastrofen har dragit förbi och anhöriga sedan länge har tvingats begrava sina döda, som hade kunnat räddas om stöd hade kunnat läggas om snabbt och om de som arbetar i organisationerna hade haft ett manöverutrymme.

Vi ser gång på gång behovet. Bland de senaste stora exemplen ser vi cyklonen i Malawi, översvämningarna i Pakistan och jordbävningarna i Turkiet, Kurdistan och Syrien. Förutsägbart kärnstöd och flexibel

Prot. 2022/23:75
15 mars

*Resultatskrivelse om
utvecklingssamarbete
och humanitärt bistånd
genom multilaterala
organisationer*

finansiering gör det möjligt att mer effektivt förhindra och agera i nödsituationer och kriser över hela världen.

Genom Sveriges sätt att agera och det arbete vi i Sverige gör har vi inte bara bidragit till att uppnå det övergripande målet för utvecklingssamarbetet och det humanitära biståndet, utan vi har också genom det finansiella stödet till projekt och program skapat bättre levnadsförhållanden för människor i fattigdom och förtryck, även i länder dit det svenska bilaterala biståndet inte når. Vi i Sverige har dessutom även genom vårt strategiska engagemang fått genomslag för svenska politiska prioriteringar och därmed ännu större utväxling för biståndsmedlen.

Herr ålderspresident! I betänkandet konstateras att en orolig omvärld får direkta effekter på global säkerhet, trygghet och välfärd. Detsamma gäller effekterna av klimatkrisen. Bistånd genom multilaterala organisationer som arbetar för hållbar utveckling, fredliga samhällen, mänskliga rättigheter, jämställdhet och demokrati blir därför både bidrag till den gemensamt överenskomna Agenda 2030, som påverkar alla länder, och en satsning på Sveriges egen utveckling och framtid.

Allt detta är sådant som kärnstödet till multilaterala organisationer har varit med och bidragit till. Det är alltså effektivt och ändamålsenligt. Ändå är ett av de få riktiga besked vi får om biståndets framtid att andelen bistånd som kanaliseras via kärnstöd till multilaterala organisationer ska begränsas. Det är ju att helt bortse från hur man når sina egna mål.

Man skriver ju själv att regeringens främsta prioriteringar inom biståndet innefattar stöd till Ukraina och närområdet, det humanitära biståndet, att värna demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer, jämställdhet och flickors och kvinnors rättigheter, att utöka och effektivisera klimatbiståndet samt att främja global hälsa. Dessutom vill man ha ökat fokus på migration i biståndet samt stärka synergier mellan utvecklingssamarbetet, export- och investeringsfrämjandet och handelspolitiken. Effektivitet och resultat ska stå i centrum. Då är det ändå bra konstigt att föra en politik som leder åt helt motsatt håll.

Herr ålderspresident! Låt mig också säga några ord om jämställdhetsarbetet. Även om regeringen nu har övergivit det praktiska i att kalla saker för vad de är så hävdar man med emfas att trots att politiken inte ska kallas för feministisk så ska den vara det. Man understryker att jämställdhet och SRHR är fortsatt viktiga prioriteringar. Det är mycket bra. Kvinnors rättigheter är mänskliga rättigheter, och alla ska ha samma rättigheter och samma chanser i livet.

Men kvinnor är också viktiga förändringsaktörer, och att främja snabba omställning till jämställdhet kommer också att hjälpa oss att nå de andra målen. Den regering vi ingick i hade starkt fokus på detta, och jag hoppas verkligen att nuvarande regering kommer att ha samma engagemang och trycka på för ökad jämställdhet i alla forum och vid alla beslut och ständigt fråga ”Var är kvinnorna?” – vare sig det handlar om förhandlingar om fred och frihet eller rätten som alla kvinnor ska ha till sin egen kropp. Makten över den egna kroppen är avgörande viktig men också att ha tillgång till en egen ekonomi och försörjning.

Trots att jämställdhet är både ett mål och ett medel så är det inte allt. En hållbar global utveckling har ekologiska, sociala och ekonomiska dimensioner. Alla tre måste respekteras. Fungerande ekosystem är grunden för liv och därmed också för ekonomi och sociala värden.

I dag ser verkligheten inte ut så. Stora internationella institutioner som IMF och Världsbanken ser mer till den ekonomiska utvecklingen än till både den sociala och ekologiska. Därför vill vi i Miljöpartiet se uppdaterade regler i fråga om lån till utvecklingsländer för att stärka styrningen mot hållbarhet utifrån ett klimat-, miljö- och samhällsperspektiv.

Herr ålderspresident! Samarbete mellan olika länder och organisationer är nödvändigt för att uppnå hållbar utveckling och minskat lidande i världen.

När vi talar om utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd måste vi också ta hänsyn till de ekologiska gränserna för vår planet. Vi kan inte fortsätta att arbeta inom en modell där rika länder kan konsumera mer och mer, medan de fattiga lider av klimatförändringar och förlorar sina livsmedelstillgångar. Vi behöver i stället ett system där vi delar på resurserna på ett rättvist sätt och arbetar för att stärka lokal produktion och självförsörjning.

Det är också viktigt att erkänna att det finns skillnader i makt och inflytande mellan olika länder och organisationer. De multilaterala organisationerna spelar en viktig roll i att ge stöd till länder som har mindre inflytande på den globala arenan och till dem som behöver det mest.

Jag hoppas att Sverige kommer att fortsätta att vara en stark röst i världen för multinationellt samarbete som leder oss till de mål vi själva satt upp och står bakom: att minska fattigdom och förtryck och att nå alla mål i Agenda 2030. Bara så kan vi bygga en bättre värld tillsammans.

Herr ålderspresident! Jag står självklart bakom alla våra reservationer men yrkar bifall bara till reservation nummer 4 för att bespara kammaren voteringstid.

Låt mig också be om ursäkt för att jag dragit över min talartid, men jag har inte dragit över mer än vad regeringen har dragit ned på biståndet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 12.)

§ 10 Riksrevisionens granskning om Sidas val av samarbetspartner och biståndsform

Utrikesutskottets betänkande 2022/23:UU8
Riksrevisionens granskning om Sidas val av samarbetspartner och biståndsform (skr. 2022/23:16)
föredrogs.

Anf. 58 OLLE THORELL (S):

Herr ålderspresident! I detta betänkande behandlar vi i utrikesutskottet Riksrevisionens granskning av Sidas val av samarbetspartner och biståndsform. Det finns inga motioner eller reservationer i betänkandet, och förslaget är att lägga det till handlingarna.

Som jag sa i mitt anförande i den förra debatten finns det en bred enighet i riksdagen och i utskottet om vikten av att ständigt granska biståndet för att förbättra det och göra det så effektivt och ändamålsenligt som möjligt. Riksrevisionens rapport är en viktig pusselbit i detta arbetet som jag tror att vi alla välkomnar.

*Riksrevisionens
granskning om
Sidas val av sam-
arbetspartner och
biståndsform*

Riksrevisionens granskning fokuserar på om regeringen och Sida har skapat förutsättningar för effektiva val av samarbetspartner och biståndsformer i genomförandet av svenskt utvecklingsamarbete. Riksrevisionens granskning baserar sig på iakttagelser av strategier som började gälla mellan 2014 och 2018. Den har genomförts mot bakgrund av att Sida förmedlar en betydande del av Sveriges internationella bistånd. År 2020 var det till exempel 26,2 miljarder kronor.

Merparten av medlen finansierar biståndsinsatser som utförs av andra aktörer i partnerskap med Sida. Sidas val av samarbetspartner är därför förstås viktiga för hur biståndsmedlen används och vad de förväntas uppnå för resultat.

Granskningen visar att Sidas interna styrning och stöd i huvudsak främjar effektiva val. Riksrevisionen pekar dock på en del brister i bland annat tydlighet och styrning och kommer med rekommendationer om hur detta kan förbättras.

Viktigt att komma ihåg är att denna granskning gäller en liten del av svenskt bistånd och bara en aspekt av det arbete som Sida gör. Rekommendationerna och granskningen är viktig och bra men ska inte ses som ett utlåtande över hela det svenska biståndet.

Det finns andra organisationer som gör och har gjort granskningar av hela biståndspolitiken, till exempel OECD:s biståndskommitté Dac. De och andra bedömare som jämför olika länders biståndspolitik har återkommande kommit fram till att svenskt bistånd håller hög kvalitet och är bland världens främsta.

Det är klart att det finns exempel där det har gått fel, projekt som har misslyckats och styrning som kunde ha varit både tydligare och effektivare. Men jag vill ändå avsluta med att citera från den granskning som OECD-Dac gjorde av hela det svenska biståndet häromåret – och jag ber herr ålderspresidenten om ursäkt för att jag tillfälligtvis växlar över till engelska.

”Sweden is an adept, ambitious and influential actor on global sustainable development who has shown leadership at the international level on peace and conflict prevention, environmental sustainability and climate change, and gender equality.

Sweden has in place a comprehensive toolbox to help it to leave no one behind and promote gender equality and women's rights.

Sweden's decentralised approach is also a major asset that enables responsive and flexible programming. In addition, it has a proactive approach to addressing corruption.

Sweden is strongly committed to the international development effectiveness principles, actively supporting country ownership and donor coordination, and is a valued, long-term partner to multilateral and civil society organisations.”

Vi socialdemokrater har höga ambitioner för svenskt bistånd, och vi vill givetvis att det även fortsättningsvis ska vara i världsklass, effektivt och ändamålsenligt.

Jag vill passa på att tacka Riksrevisionen för dess viktiga rapport och de dragningar vi fått avseende den av både regeringen och Sida.

Anf. 59 FREDRIK SAWESTÅHL (M):

Herr ålderspresident! Svensk biståndspolitik har under en mycket lång tid cirkulerat runt ett enda mål, nämligen önskan att ge absolut mest. Det har manifesterats genom enprocentsmålet, och det har gällt sedan 70-talet.

Men nu sker ett efterlängtat paradigmskifte vad gäller svensk biståndspolitik. Målet förändras. Vi märker att detta paradigmskifte har fått fäste även utanför partierna som står bakom Tidöavtalet och partierna som står bakom regeringen eftersom det största oppositionspartiet också skär ned på biståndsramen i sitt budgetalternativ.

Förhoppningsvis innebär detta en ny syn på svenskt bistånd, där vi fokuserar på resultatet och vad vi kan åstadkomma bäst i stället för mest. Det är välkommet. Det är också välkommet att vi kopplar handel till bistånd, aid to trade.

Det reformerade biståndet kommer givetvis också att innebära förändringar för den myndighet som har det största ansvaret på biståndsområdet, nämligen Sida, och det är ju Sidas val av partner vi diskuterar nu.

Den här granskningen som vi har fått från Riksrevisionen säger – vilket vi alla vet – att stora delar av biståndet ändå kanaliseras via Sida, och därför är det naturligtvis oerhört viktigt hur Sida arbetar och vad de åstadkommer.

Det som är väldigt positivt med den här granskningen är att man ändå konstaterar att Sida i huvudsak styr på ett sätt som främjar effektiva val. Men det finns en relevant kritik kring otydlighet, transparens och brist på resultat och uppföljning, och det är det viktigt att vi fortsätter att ta tag i.

För oss moderater är det angeläget att myndighetens arbetsformer är utformade på ett sätt som säkerställer full transparens och spårbarhet i myndighetens processer, vägval och beslut. Vi ser det därför som positivt att Sida som myndighet har inlett ett utvecklingsarbete för att förbättra alla de här punkterna. Vi känner oss trygga med att den reformering av biståndspolitik som nu sker i stort även kommer att innebära en utveckling av hur Sida som myndighet arbetar. Det kommer att medföra en utveckling som ger en större tydlighet när det gäller vilka val Sida gör och varför, en större öppenhet så att den transparens som efterlyses blir verklighet och ett mycket tydligt fokus på att nå resultat.

Herr ålderspresident! Det är onekligen intressanta tider också för biståndspolitik. Det är en nödvändig reformering som sker i dag när Sverige fortsatt kommer att vara en stor bidragsgivare men där vi nu sätter fokus på kvalitet och resultat och på att koppla samman handel och bistånd och bidra till bästa möjliga utveckling för öppenhet, frihet och hållbarhet. (Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 12.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 12.41 på förslag av ålderspresidenten att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

§ 11 Beslut om ärende som slutdebatterats den 9 mars

MJU6 Kemikaliepolitik

Punkt 3 (Ett utökat internationellt arbete)

1. utskottet
2. res. 3 (S, C, MP)

Votering:

167 för utskottet

125 för res. 3

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 58 M, 19 V, 15 KD, 13 L

För res. 3: 92 S, 1 V, 19 C, 13 MP

Frånvarande: 15 S, 11 SD, 10 M, 4 V, 5 C, 4 KD, 5 MP, 3 L

Gudrun Nordborg (V) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 9 (Utredningar om farliga ämnen i produkter)

1. utskottet
2. res. 9 (SD)

Votering:

230 för utskottet

62 för res. 9

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 58 M, 20 V, 19 C, 15 KD, 13 MP, 13 L

För res. 9: 62 SD

Frånvarande: 15 S, 11 SD, 10 M, 4 V, 5 C, 4 KD, 5 MP, 3 L

Punkt 12 (Vissa förbud mot PFAS)

1. utskottet
2. res. 12 (V, C, MP)

Votering:

240 för utskottet

52 för res. 12

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 62 SD, 58 M, 15 KD, 13 L

För res. 12: 20 V, 19 C, 13 MP

Frånvarande: 15 S, 11 SD, 10 M, 4 V, 5 C, 4 KD, 5 MP, 3 L

Punkt 13 (Gränsvärden för PFAS i dricksvatten)

1. utskottet
2. res. 13 (C, MP)

Votering:

260 för utskottet

32 för res. 13

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 62 SD, 58 M, 20 V, 15 KD, 13 L

För res. 13: 19 C, 13 MP

Frånvarande: 15 S, 11 SD, 10 M, 4 V, 5 C, 4 KD, 5 MP, 3 L

Punkt 16 (Lagstiftning om hormonstörande ämnen)

1. utskottet
2. res. 16 (S, V, MP)

Votering:

170 för utskottet

121 för res. 16

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 3 S, 62 SD, 58 M, 19 C, 15 KD, 13 L

För res. 16: 88 S, 20 V, 13 MP

Frånvarande: 16 S, 11 SD, 10 M, 4 V, 5 C, 4 KD, 5 MP, 3 L

Tomas Kronståhl (S) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Azra Muranovic (S) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 12 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

SkU11 Inkomstskatt

Punkt 1 (Jobbskatteavdrag, skattereduktion för sjuk- och aktivitetsersättning, regional skattereduktion m.m.)

1. utskottet
2. res. 1 (S)

Votering:

148 för utskottet

108 för res. 1

34 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2022/23:75
15 mars

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 58 M, 15 KD, 13 L

För res. 1: 91 S, 17 V

Avstod: 2 V, 19 C, 13 MP

Frånvarande: 16 S, 11 SD, 10 M, 5 V, 5 C, 4 KD, 5 MP, 3 L

Azra Muranovic (S) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Nooshi Dadgostar (V) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 2 (Förhöjt grundavdrag)

1. utskottet

2. res. 5 (V, MP)

Votering:

259 för utskottet

33 för res. 5

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 62 SD, 58 M, 19 C, 15 KD, 13 L

För res. 5: 20 V, 13 MP

Frånvarande: 15 S, 11 SD, 10 M, 4 V, 5 C, 4 KD, 5 MP, 3 L

Punkt 5 (Grönt avdrag m.m.)

1. utskottet

2. res. 11 (C)

Votering:

260 för utskottet

19 för res. 11

13 avstod

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 62 SD, 58 M, 20 V, 15 KD, 13 L

För res. 11: 19 C

Avstod: 13 MP

Frånvarande: 15 S, 11 SD, 10 M, 4 V, 5 C, 4 KD, 5 MP, 3 L

Punkt 6 (Medlemsavgifter m.m.)

1. utskottet

2. res. 13 (S, V)

Votering:

161 för utskottet

112 för res. 13

19 avstod

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 58 M, 15 KD, 13 MP, 13 L

För res. 13: 92 S, 20 V

Avstod: 19 C

Frånvarande: 15 S, 11 SD, 10 M, 4 V, 5 C, 4 KD, 5 MP, 3 L

Punkt 12 (Avdrag för pensions- och bosparande m.m.)

1. utskottet

2. res. 24 (SD)

Votering:

231 för utskottet

61 för res. 24

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 1 SD, 58 M, 20 V, 19 C, 15 KD, 13 MP, 13 L

För res. 24: 61 SD

Frånvarande: 15 S, 11 SD, 10 M, 4 V, 5 C, 4 KD, 5 MP, 3 L

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU11 Straffrättsliga frågor

Punkt 3 (Fridskränkingsbrott)

1. utskottet

2. res. 4 (MP)

Votering:

169 för utskottet

13 för res. 4

110 avstod

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 62 SD, 58 M, 20 V, 15 KD, 13 L

För res. 4: 13 MP

Avstod: 91 S, 19 C

Frånvarande: 15 S, 11 SD, 10 M, 4 V, 5 C, 4 KD, 5 MP, 3 L

Lena Johansson (S) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 18 (Hets mot folkgrupp)

1. utskottet

2. res. 14 (V)

Votering:

271 för utskottet

20 för res. 14

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2022/23:75
15 mars

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 92 S, 62 SD, 58 M, 19 C, 14 KD, 13 MP, 13 L
För res. 14: 20 V
Frånvarande: 15 S, 11 SD, 10 M, 4 V, 5 C, 5 KD, 5 MP, 3 L

Punkt 34 (Försvårande omständigheter)

1. utskottet
2. res. 32 (S)
Votering:
182 för utskottet
92 för res. 32
18 avstod
57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 58 M, 20 V, 1 C, 15 KD, 13 MP, 13 L
För res. 32: 92 S
Avstod: 18 C
Frånvarande: 15 S, 11 SD, 10 M, 4 V, 5 C, 4 KD, 5 MP, 3 L

Martin Ådahl (C) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 36 (Påföljder)

1. utskottet
2. res. 35 (SD)
Votering:
230 för utskottet
62 för res. 35
57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 58 M, 20 V, 19 C, 15 KD, 13 MP, 13 L
För res. 35: 62 SD
Frånvarande: 15 S, 11 SD, 10 M, 4 V, 5 C, 4 KD, 5 MP, 3 L

Punkt 37 (Preskription)

1. utskottet
2. res. 37 (C)
Votering:
181 för utskottet
19 för res. 37
92 avstod
57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 58 M, 20 V, 15 KD, 13 MP, 13 L
För res. 37: 19 C
Avstod: 92 S
Frånvarande: 15 S, 11 SD, 10 M, 4 V, 5 C, 4 KD, 5 MP, 3 L

UU3 Resultatskrivelse om utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd genom multilaterala organisationer

Punkt 1 (Jämställdhet, SRHR och biståndseffektivitetsagendan)

1. utskottet
2. res. 1 (V, MP)

Votering:

258 för utskottet

34 för res. 1

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 62 SD, 57 M, 19 C, 15 KD, 13 L

För res. 1: 1 M, 20 V, 13 MP

Frånvarande: 15 S, 11 SD, 10 M, 4 V, 5 C, 4 KD, 5 MP, 3 L

Punkt 2 (Kvinnors deltagande i återuppbyggnad efter konflikt)

1. utskottet
2. res. 2 (C, MP)

Votering:

260 för utskottet

32 för res. 2

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 62 SD, 58 M, 20 V, 15 KD, 13 L

För res. 2: 19 C, 13 MP

Frånvarande: 15 S, 11 SD, 10 M, 4 V, 5 C, 4 KD, 5 MP, 3 L

Punkt 3 (Övriga frågor om prioriteringar)

1. utskottet
2. res. 4 (MP)

Votering:

258 för utskottet

13 för res. 4

20 avstod

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 62 SD, 58 M, 18 C, 15 KD, 13 L

För res. 4: 13 MP

Avstod: 20 V

Frånvarande: 15 S, 11 SD, 10 M, 4 V, 6 C, 4 KD, 5 MP, 3 L

Prot. 2022/23:75
15 mars

Punkt 4 (Kärnstöd m.m.)

1. utskottet
2. res. 5 (SD)

Votering:

178 för utskottet

62 för res. 5

52 avstod

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 58 M, 15 KD, 13 L

För res. 5: 62 SD

Avstod: 20 V, 19 C, 13 MP

Frånvarande: 15 S, 11 SD, 10 M, 4 V, 5 C, 4 KD, 5 MP, 3 L

Punkt 5

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU8 Riksrevisionens granskning om Sidas val av samarbetspartner och biståndsform

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 13 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Skrivelse

2022/23:76 Riksrevisionens rapport om Skolverkets statistikuppdrag

Motioner

med anledning av skr. 2022/23:60 Riksrevisionens rapport om statens insatser för likvärdig betygssättning – skillnaden mellan betyg och resultat på nationella prov

2022/23:2341 av Åsa Westlund m.fl. (S)

2022/23:2347 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C)

§ 14 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 14 mars

2022/23:441 Studenters missbruk av uppehållstillstånd

av *Monica Haider* (S)

till utbildningsminister Mats Persson (L)

2022/23:442 Förenklingar för företagare vid föräldraledighet

av *Martina Johansson* (C)

till statsrådet Anna Tenje (M)

2022/23:443 Mänskliga rättigheter i Guatemala

av *Tomas Eneroth* (S)

till statsrådet Johan Forssell (M)

2022/23:444 Nätbolagens väntetider för inkoppling av solel

av *Rickard Nordin* (C)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2022/23:445 Representationen i det tvärssektoriella näringslivsrådet för totalförsvaret och krisberedskap

av *Daniel Bäckström* (C)

till statsrådet Carl-Oskar Bohlin (M)

2022/23:446 Reglerna i arbetslöshetsförsäkringen

av *Teresa Carvalho* (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Johan Pehrson (L)

2022/23:447 Framtiden för Energipilot Gotland

av *Hanna Westerén* (S)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2022/23:448 Näthat

av *Sanne Lennström* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2022/23:449 Återuppbyggnad av Klöverfjällsstugan

av *Malin Larsson* (S)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

Prot. 2022/23:75

15 mars

§ 15 Kammaren åtskildes kl. 16.14.

Sammanträdet leddes

av talmannen från dess början till och med § 8 anf. 37 (delvis),

av ålderspresidenten därefter till ajourneringen kl. 12.41 och

av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

LENA LINDBÄCK

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Avsägelse	1
§ 3 Anmälan om kompletteringsval	1
§ 4 Anmälan om granskningsrapport	1
§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 6 Ärenden för bordläggning	2
§ 7 Inkomstskatt	2
Skatteutskottets betänkande 2022/23:SkU11	2
Anf. 1 CRISTER CARLSSON (M)	2
Anf. 2 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V) replik	4
Anf. 3 CRISTER CARLSSON (M) replik	4
Anf. 4 TALMANNEN	5
Anf. 5 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V) replik	5
Anf. 6 CRISTER CARLSSON (M) replik	5
Anf. 7 SOFIE ERIKSSON (S) replik	5
Anf. 8 CRISTER CARLSSON (M) replik	6
Anf. 9 SOFIE ERIKSSON (S) replik	6
Anf. 10 CRISTER CARLSSON (M) replik	7
Anf. 11 TALMANNEN	7
Anf. 12 SOFIE ERIKSSON (S)	7
Anf. 13 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V) replik	8
Anf. 14 SOFIE ERIKSSON (S) replik	9
Anf. 15 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V) replik	9
Anf. 16 SOFIE ERIKSSON (S) replik	10
Anf. 17 CECILIA ENGSTRÖM (KD)	10
Anf. 18 DAVID LÅNG (SD)	12
Anf. 19 SOFIE ERIKSSON (S) replik	13
Anf. 20 DAVID LÅNG (SD) replik	14
Anf. 21 SOFIE ERIKSSON (S) replik	14
Anf. 22 DAVID LÅNG (SD) replik	15
Anf. 23 CECILIA RÖNN (L)	15
Anf. 24 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V)	17
Anf. 25 CECILIA RÖNN (L) replik	19
Anf. 26 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V) replik	19
Anf. 27 CECILIA RÖNN (L) replik	20
Anf. 28 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V) replik	20
Anf. 29 CRISTER CARLSSON (M) replik	20
Anf. 30 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V) replik	21
Anf. 31 CRISTER CARLSSON (M) replik	21
Anf. 32 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V) replik	21
Anf. 33 HELENA LINDAHL (C)	22
Anf. 34 JAN RIISE (MP)	25
(Beslut fattades under § 12.)	26
§ 8 Straffrättsliga frågor	26
Justitieutskottets betänkande 2022/23:JuU11	26
Anf. 35 CHARLOTTE NORDSTRÖM (M)	26
Anf. 36 MATTIAS VEPSÄ (S)	28

Anf. 37 TORSTEN ELOFSSON (KD)	30
Anf. 38 ADAM MARTTINEN (SD).....	32
Anf. 39 MARTIN MELIN (L)	33
Anf. 40 GUDRUN NORDBORG (V).....	35
Anf. 41 ULRIKA LILJEBERG (C).....	36
Anf. 42 BASSEM NASR (MP).....	38
(Beslut fattades under § 12.).....	38
§ 9 Resultatskrivelse om utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd genom multilaterala organisationer	38
Utrikesutskottets betänkande 2022/23:UU3	38
Anf. 43 OLLE THORELL (S).....	38
Anf. 44 RASMUS GIERTZ (SD).....	40
Anf. 45 STEFAN OLSSON (M)	41
Anf. 46 OLLE THORELL (S) replik	43
Anf. 47 STEFAN OLSSON (M) replik.....	43
Anf. 48 OLLE THORELL (S) replik	44
Anf. 49 STEFAN OLSSON (M) replik.....	44
Anf. 50 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V).....	44
Anf. 51 MAGNUS BERNTSSON (KD)	46
Anf. 52 OLLE THORELL (S) replik	47
Anf. 53 MAGNUS BERNTSSON (KD) replik.....	48
Anf. 54 OLLE THORELL (S) replik	48
Anf. 55 MAGNUS BERNTSSON (KD) replik.....	49
Anf. 56 ANNA LASSES (C).....	49
Anf. 57 JACOB RISBERG (MP).....	51
(Beslut fattades under § 12.).....	53
§ 10 Riksrevisionens granskning om Sidas val av samarbetspartner och biståndsform	53
Utrikesutskottets betänkande 2022/23:UU8	53
Anf. 58 OLLE THORELL (S).....	53
Anf. 59 FREDRIK SAWESTÅHL (M).....	55
(Beslut fattades under § 12.).....	55
Ajournering.....	55
Återupptaget sammanträde	56
§ 11 Beslut om ärende som slutdebatterats den 9 mars.....	56
MJU6 Kemikaliepolitik	56
§ 12 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	57
SkU11 Inkomstskatt	57
JuU11 Straffrättsliga frågor	59
UU3 Resultatskrivelse om utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd genom multilaterala organisationer.....	61
UU8 Riksrevisionens granskning om Sidas val av samarbetspartner och biståndsform	62
§ 13 Bordläggning	62
§ 14 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	62
§ 15 Kammaren åtskildes kl. 16.14.....	63